LINGVARVM duodecim characteribus differentium alphabetum, introductio, ac legendi modus longè facilimus. Linguarum nomina sequens proximè pagella offeret.

Guilielmi Postelli Barentonij diligentia.

Salqe.

Lingua	
Samaritana	[illegible]
Chaldaica	[illegible]
Arabica	بعظمة الاله اكيال
Hebraica	רב בהגדולות רבן
Indica	[illegible]
Armenica	[illegible]

ΑΙΣΧΡΟΝ ΕΠΙΘΥΜΕΙΣΘΑΙ ΠΟΛΛ.
IN MAGNIS VOLVISSE SAT EST.

Cum priuilegio.

Prostant Parisiis apud Dionysium Lescuier, sub porcelli signo, vico Hilario, è regione diui Hilarij.

LINGVARVM de quibus hic tractatur, nomina.

De
- Hebraica.
- Chaldaica.
- Chaldaica recentiore, quam A transitu Fluminis, vocant.
- Samaritana, quæ prisca Hebraica est.
- Arabica vel Punica, Cuius integram Grammaticam sub compendio habes.
- Indica.
- Græca.
- Georgiana.
- Tzeruiana.
- Hieronymiana vel Illyrica.
- Armenica.
- Latina.

In singulis autem illis Rarissimas Christianorum in diuersis orbis partibus agentium, historias habes, quibus illæ linguæ (præter Arab. Hebrai. & Samaritanã) sunt in sacrorum vsu ac grammaticis communes.

GVILIELMVS Poſtellus Barentonius

R. I. C. P. PETRO PALMERIO ARchiepiſcopo Vienneñſi, Domino ſuo. S. P. D.

APud me reputãti, cui potiſſimum hoc noſtræ in peregrinando dilıgẽtiæ principiũ dicaretur, nullus hic certe mihi te dignior occurrit, vt qui ſoleas tã ſerena fronte tã𝑞 humaniter, omnes doctos inuitare ſumma humanitate, incitare tua ſingulari prudẽtia, fouere opibus, cui hæc tam variarum multarũque linguarum elementa conſecrarem. Tu enim ille es qui fluctuabundum & quaſi de ſpe omniũ rerum eiectum Poſtellum huc ad priſtina ſtudia, tuis monitis ſtitiſti. Quid autem mirum, me vel fortaſſe ipſa peregrinatione commendabilem, apud te tam humaniter excipi tractarique ? quum nullum vnquam cui virtus aliqua ſit comes, quantum in te eſt nõ humaniſſime tractaueris inuitaueris requiſiueriſque. Tibi enim non ſatis, præclara illa, & auita nobilitas, apexque ſummus omnium rerum, ad laudem comparandam videtur, niſi etiam omnes quos virtutem tecum habere commune putas, aciſcas in conſortium. Fieri certe alioqui nequiret, vt tantopere ipſa virtute delectaretur, niſi qui omnes illius numeros in ſe abſolutiſſimos haberet. Eſt enim

ea ipsius uatura, vt vbicunq fit, perpetuo iungi appetat. Nihilque aliud primariæ fœlicitatis habent virtute prædi- ti, nisi de virtute ipsa colloqui, tractare. Qui autẽ fieri pos- set, vt homo in tanta dignitate constitutus (illa enim solet plerunque præclara ingenia in sui ignorantiam adducere) ita de omni literarum genere deq singulis rebus (mihi, sæ- pius experta loquor) tam prudenter, tam diserte, demũ tam exacte verba faceret, vt vel ijs qui toto vitæ curriculo, in illis versati sunt assidue, ipsa admiratione silentium stupẽ- tibus imponat, nisi omnium rerũ longe quam qui audit pe ritior? fieri proculdubio non potest. Quãuis tamen omnes illos tam fœliciter numeros absolueris, non cessas quasi es- ses inferior, ita te demittere, ita humaniter tractare, excipe- re, audire omnes nomine cuiusdã eruditionis claros, vt qui nusquã de rebus ipsis audiuerit. Illud est quidẽ certe illud est humanitatis summæ signũ. Nec enim qui vel fastu, vel merito suo intumescit, vsquam mihi suam quantumuis ma gnam commendabit eruditionẽ. Ipsa nos reddit humanio- res disciplina, cuius sine vsu barbari sumus. Ob id ille diuo rũ elogio sapiẽtissimus inter mortales appellatus est, quod plura cognoscens nil assereret se scire: Ipse quidem verbo tantum efferens, tu reuera ostendis quã præ se ferebat mo- destiã. Solent autẽ nostri sæculi homines præcipue si qua- dam, aut naturæ, aut fortunæ dote sint insignes, statim bo- na pars intumescere, non vsq adeo omnibus se familiares reddere, obuios quidẽ inferioris fortunæ homines, fortasse semel atq iterum excipere, statim fastidire, cæterũ omnes egregie cõtemnere, paruipendere, id vero summe aulicum putant. Huc sane rerum deuenimus, vt apud bonam partẽ aulicorũ nostrorum vsqueadeo fucus persuaserit, vt etiam si aliquis te ad aliquot dies animo beneuolo complecti vi- deatur, tamen sentias statim beneuolẽtiam frigidiusculam tẽpore non procedere, sensimq elabi, & in prima sua prin- cipia more rerum naturalium redire. Vt enim ipso exordio fuerat quædam simulatio egregia, ita fieri non potest, quin tandem fucus ipse se prodat. Tu vero qui nec imaginibus

nec dignitate nec eruditione, nec, quod maximum & præcipuum est, virtute omni parte absoluta vlli clarissimorum virorũ inferior es, perpetuo te eodẽ ostendis animo in eos quos semel virtutis ergo cõplecteris, nil turpius esse putãs magnoq; viro indignius, quã tã repẽte incõstantiã tãtam in cordato homine ostẽdere. Sed quid his reb9 oĩm iudicio ꝓbatissimis immoror? Sese aperit ipsa tua humanitas oĩm vno ore celebrata & virtus vsqueadeo tua me deterret, vt possim citius silẽtio meo, tuarũ virtutũ numerũ illustrare q̃ ingenij tenuitate paucula ex tãto nũero attigẽdo extollere Virtus est eo ingenio vt seipsam longe melius depinguat, quã humana possit eloquẽtia. Nusquã a seipsa, possit eloquẽtia (quã tñ nullã in me agnosco) reddi inferior. Quod Petrarcha sua hetrusca lingua paucis aperit. *Ma forse scema soe lode parlando*. Tibi autẽ hoc dicatũ ob tã insignẽ eruditionẽ & rarã prudẽtiã humanitati cõiunctã volui. Tu eñ aliquãdo mihi apud te dicebas opus esse istos varios characteres edere in lucẽ, vt exteris nationibus ostenderemus, etiã Gallis sua nõ deesse ingenia, q̃ tãetsi res magnas nõ possunt inde. fessa diligẽtia ac studio cõsequi, hoc tñ laudis habẽt, quod magna quidẽ in quibus, vt ꝓloquor, voluisse sat est, adsequi & cõicare cęteris cupiũt. Nusquã tñ monitis acquiescere prima frõte volebã, nec p̃ tenuitate poterã. Necesse eñ fuit characterũ formatorũ penuria, tabulis exaratis sculptis ve oĩa edere, quibus ꝓsoluẽdis quũ ipse his ꝓxime elapsis diebus nõ adesses, mihi, sine ære alieno satis esse nõ poterã. Ita eñ (vt soleo pressus sępius conqueri) erã exhaustus & rerũ ob libros coẽptos & ꝑegrinationẽ nudus, vt parũ mihi superesset vnde hãc vitã philologicã tolerarẽ. Aliud & id quidẽ difficillimũ magis angebat animũ meũ, quomõ tã varij characteres qui etiã dũ recta & ꝓ suo more scribuntur suis hoĩbus maximũ facessunt negotiũ, possent oẽs a me inuenti vt illos sculptoribus nusquã quicquã tale antea expertis designatos traderẽ. Vtramq; tñ vt potui, difficultatem non sine tp̃is & rerũ dispendio, vt tibi obsequendo reip. inseruirem superaui. Illa hoc quicquid id est debere se tibi non mihi fatebitur. Malo enim me obæratum quam in remp.

parum propenſo eſſe animo. Tibi vero morem non gerere mihi etiam nefarium duxerim. Accipe igitur, Reuerendæ in Chriſto pater, noſtræ peregrinationis prǫludia, & nomine reipub. a calumniatoribus, quorum natura eſt in ſibi impoſſibilia tantum inuehere, defendas. Volui hoc libello, nõ tam oſtendere me poſſe multas, & varias linguas legere, quam proſpicere: ne quicquam haberem quod ſtatim non omnibus communicatum cuperem. Perpetuo enim illud in ore habeo, bonum quo cõmunius eo diuinius. Nolim enim me mihi: ſed patriæ, parentibus, amicis, denique poſteritati natum. In hoc autem me feciſſe puto vt nullus ſit tam rudi ingenio, ſi velit diligentius introſpicere, quin omnes linguas aliquo vitæ humanǫ vſu commendabiles legat minori negotio, quam latinam, alioqui ipſo vſu nobis familiarẽ. Nec profiteor ſtatim quandam abſolutam illarum quas trado (ſcio enim futuram mωmi primam obiectionem, omnes me profiteri, nullius eſſe linguæ peritũ) cognitionem, quicunque tamen ſit futurus, illi poſſum reipſa perſuadere, me in Latinis, Grǫcis, Hebraicis, Arabicis Punicisve & Chaldaicis, non pœnitendam operam pro ætate, tẽpore & quaſi perpetuo mihi nouerca fortuna collocaſſe. Interim dum in Coſmographicis elucidandis, moribusque orientalium depingendis ſum, animi in te mei mnemoſynon hoc ſeruato. Vale, Nonis Ianu. 1538.

MICHAEL SCVTARIVS ANTONIO
Patuletio ſecretario Regio, S. D.

CVm poſt prouidentiā, ampliſſimi ſimul ac liberaliſſimi principis beneficio, & ſumma in omnes doctos liberalitate, diſciplinarū omnia genera illū vigorē receperint, qualem fortaſſe nuſquā antea habuerunt, maximam tamen, ſecundum Regis Franciſci fauorem, huius beneficii partem, linguarū cognitioni debere videmur. Illę enim aperiunt vndenam tot Latini auctores, quæ ſua dixere, deſūpſerint, vnde vera & germana diſciplinarum origo defluxerit, quæ ſi ignores neceſſe eſt te in maxima rerum omnium cæcitate verſari. Huius rei clariſſimum argumentum in elapſis ante fere. 900. annis (ſi paucos ad modum in illis claros homines excipias) in quibus ipſa barbaries rerum potiebatur, habuimus. Quod animaduertens olim Poſtellus noſter, vbi egregie Latinis, Græca, & Hebraica coniunxiſſet, in phyſicis & mathematicis, ſed præcipue in Coſmographia diligentiſſime verſatus, nec ſibi ſatiſfaciens diligenti authorum antiquorum lectione, niſi loca ipſa celebria intueretur, varias regiones, more philoſophorū antiquorum, peragraret, linguasque alias diſquireret (ſi aliquæ peregrinæ, aliquid lucis & ornamenti diſciplinis. & reip. Chriſtianæ afferre poſſent) perdiſceretque, voluit Africæ celebria littora, Aſiæ minoris notiora, Europæ orientales partes illas tam variis magniſque authoribus celebratas claraſque, quantum per linguæ commercia licuit, diligenter perluſtrare, atque mores diuerſarum gentium, vrbes varias, hominū ingenia obſeruare, vt inde rediens patrium ſolum ornare facilius poſſet. Tandem, quum videret illic ſine interprete, aut linguarum peritia, hominibus noſtris non eſſe integrum verſari, illam aggreſſus eſt operam quæ in poſterum multis eſſet vſui, obſeruatiſque omnium characterum, ac plurimarum linguarum differentijs, illam præcipue, (nec enim vnus omnia poteſt) perdiſcendā elegit, quam aſſerit, ſi occiduas & Arcticas Europæ partes excipias, in toto terrarū orbe communem, quæ eſt Arabica. Omnes enim qui Mahometi lege vtuntur, habent hanc linguā in vſu familiari grammatices, quibus alioqui linguæ vulgares, vt ait, ſunt diuerſiſſimæ, tam diuerſis præcipue populis. Quum autem poſt peractam peregrinationē ſe apud me, pro ve-

teri nostra amicitia & consuetudine recepisset, essetque assiduus ac totus in illis Arabicis, seu cōtemnens alios tam varios literarum quos sparsim attulerat, characteres, coegi hominem non sine multis precibus, vt (quod certe sciebam a multis suorum amicorum flagitari in dies) illos in lucem ederet, varietate hominum animos allici, alium alijs capi delectarique suggerens, monitis tandem victus, acquieuit, emisitque, quod aut in senium seruare, aut omnino supprimere volebat. Quia vero in hac re, vt qui hominem repugnantem ad editionem compulerim, aliquam vel diligentiæ & sedulitatis, partē habeo, id quicquid id est, pro mei in te animi signo tibi dicatum volui. Tu enim es longe diuerso a multis tui muneris hominibus animo. Maior enim illorū pars sunt perpetuo in illa tanquā χρυσοβαναυσία, tu vbi pro officij ratione, domesticis rebus non defuisti, succissiuas horas, vel legendo, vel cum viris doctis colloquiū prorogādo (quod ipse Postellus non negabit) vel si res poscat operam & diligentiā præstando, impēdis. Habes in hoc libro p̧clarissimas historias, De diuersis Christianis in varijs partibus orbis agētibus, deq; illorum vario ritu, lectu & auditu iucundissima. Vale & tuum Scutarium ama, ac diligentiæ in publicum datæ, seu causam puta.

In duodecim linguarum
CHARACTERIBVS DIFFEREN-
TIVM INTRODVCTIONEM, PRAEFATIO.

DAturus in mediũ tam variorũ idio-
matum principia mihi videor opti
mo ordine rẽ ipſam aggredi, ſi quo
vſa eſt ipſa tẽporum ſeries in nota
rum reperiẽdarum ratione, eodem
ipſe vtar. Quum autem in confeſſo
ſit apud omnes (quod tamẽ ampliſſi
me in libello noſtro de affinitate lin
guarum & hebraicæ excellentia, cui
hæc præfixa volo, demonſtrauimus) linguam Hebraicam
omnium fuiſſe primam, ab ipſius rudimentis ducam exor-
dium. Deinde ad illas me conferam quas primum ex ea di
manaſſe ipſa affinitate cõſtat, Chaldaicam ſcilicet & Sama-
ritanã quæ eadem, præter characteres, Hebraica eſt, poſtea
Punicam Arabicamue & Indicã tractaturus. Græca & quę
ab ipſa effluxere Georgiana & Tzeruuiana ſubſequetur.
Armenicæ & Illiricæ vel Hieronymianę quia quoddã me
dium genus ſunt, quartus locus erit. Latina faciet operis fi
nem, nõ quod ipſa mea vlla opera egeat, ſed ne curioſus le-
ctor quicquam in hoc libello poſſit merito deſyderare, &
vt ſemel omnes omnium linguarũ articulos obſoluã. Mul-
ti hactenus, non ſecus intelligentes ac pſittacus picaue cre-
bro repetita verba, nobis multarum linguarum monſtro-
ſos quoſdam depinxere characteres, ſatis habentes, ſi ſine
vllo vſu aut vitæ humanæ cõmodo, rem ipſam oſtentatio-
nis cuiuſdam diligẽtiæ gratia latinis obtruderent; Quam
vero diligẽter in noſtra Affricana & Aſiatica peregrinatio
ne literis Arabicis potiſſimũ inuigilãs ea q̃ ſum traditurus
diſquiſiuerim, facile hoc tã erudito ſęculo indicabitur ab il-

lis qui in Hebraicis vel Græcis, quæ gradum ad cæteras omnes adipiſcendas faciũt maximum, vel mediocriter ver ſati fuerint. Interim dũ reipublicæ gratia ad integram puni cam grammaticam edendam, illiuſque linguæ traducẽdos latinæ authores me comparo, hoc tanquam noſtræ diligen tiæ arrhabonẽ prælibatum volui. Quod ſi probabitur non deeſt nobis ad maiora animus.

¶De lingua Hebraica cæterarum omniũ orientalium parente. Canon generalis.

¶In omnibus omnium gentiũ linguis a quacũq litera nomen literæ incipit ipſa eſt litera, vel literæ quæ nominãtur, vt daleth incipit a, d, ergo d. pſi a ps, ergo ps. Fallit in ſemi uocalibus latinis & aleph & ain oriẽtaliũ, alioquin ſemper verum eſt.

¶Literæ apud Hebræos ſunt. xxij. quarum figuræ & nomina ita habent quæ per uerſe leguntur hoc modo.

9	8	7	6	5	4	3	2	1	Numeri
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	Figura
teth.	heth.	zain.	vau.	he.	daleth.	gimel.	beth.	aleph.	Nomen
		z	v	h	d	g	b.v.	a,e,i,o,u.	Ptās.

200	100	60	80	70	60	50	04	30	20	10
ר	ק	ץ צ	ף פ	ע	ס	ן נ	ם מ	ל	ך כ	י
res.	coph.	zadic.	phe.	ain.	ſamec.	nun.	men.	lamed.	caph.	iod.

400	300
ת	ש
tau.	Sſin.

Vbi duæ figuræ ſunt: altera in fine tantum ſeruit.

Carent illi vocalibus quarum loco puncta habent ſupra vel infra literas collocanda, quorum figuræ & nomina ſequuntur.

Quantitas,	figura,	nomen,	potestas.
longum	ָ	Cametz	a obscurum.
a breue	ַ	Pathah	a clarum.
breuissimũ	ֲ	Hateph pathah	a declinãs ad e.
longum	ֵ	tzere	e clarum.
e breue	ֶ	Segol	e declinãs ad a, vt in vltĩa vatés.
breuiss.	ֱ	Hateph segol	e.
i longum	אִי	hiric. i. ꝑpter ꝑuũ pũctũ א ascribitur hic	
bre.	אִ	hiric	vt in holem.
o longum	אוֹ	holem vel vau holem.	o.
breuiss.	ֳ	hateph cametz.	o.
u longum	וּ	surec vel vau surec.	u.
breue	ֻ	Kibutz vel kibutz sephataim vel me= lopum.	v.

¶Seua pũctum est breuiss. valens e, dicitur alio nomine hateph, id est, corripiens. e

¶Lectio seu syllabarium ex longis syllabis.

אָ אֵ אִי אֹ vel אוֹ אוּ בָּ בֵּ בִּי בּוֹ בּוּ גָּ גֵּ גִּי גֹ גּוּ

gu, go, gi, ge, ga, bu, bo, bi, be, ba; u, o, • i e a

¶Ex breuibus & breuiss.

הַ וֶ זִ הֹ טֻ יָ כֶ לִ מֹ נֻ סַ עַ פֶ צִ קָ רֹ שָׂ תֻ

thu, sa, ro, ca, tzi, fe, a, sa, nu, mo, li, che, ia, tu, ho, zi, ue, ha,

Sunt & alia duo puncta, non ad syllabas, sed ad consonã tes immutãdas seruientia. vnum vocatur daghes & potest poni in omnibus consonantibus præter quam in א ה ח ע ר quæ sunt gutturales (quãuis eñ ponatur in ה punctus simi lis, non est daghes sed mappic. i. punctus valens in Hebręo eius, ea, eam fœmi. Chaldæis vero eius, ei, eũ. masc.) & du= plicat sonum earum. Nempe ex ב beth quod sine eo est 6 græcum, fit be. ex phe, fit pe. ceteræ duplicantur, quæ om= nia mox in lectiõe patebunt. Alterum non punctũ proprie

ſed virgula ſupponi ſolita eſt his ſex literis tantū בגד כפת tenuandi illarum ſoni gratia. Sunt & alia pūcta vt quod ponitur, ſupra ש literam, ſi in dextra parte vocatur, ia min. id eſt, dextra. tunc ſin eſt ſſ, duplex, vel ſch. ſic שׁ, ſi in ſiniſtra dicitur ſmol, valet s, ſimplex. Alia punctorum genera ad accentus referuntur, de quibus nūc nō decreui dicere volens diligentem lectorem ad Reuchlinum Phorcenſem qui primus latinis illos tradidit, remittere.

¶ Diuiſio literarum.

gutturales	אחהע	achha	Ita dictæ voce fictitia, ab inſtrumēto cuius potiſſimum officio proferūtur.
palati	גיכך	gichac	
dentium	זסשרץ	zeſaſchratz	
linguæ	דטלנת	datlanat	
labiorum	בומף	bumaph	

Literarum aliæ:

Seruiles. xi. אבהויכלמן שת, quæ de thematis eſſentia eſſe poſſunt vel adiectitię.

Radicales. xi. גדז פטסעף צקר quæ perpetuo ſunt de thematis ratione, nec vſquam abeſſe aut deſyderari poſſunt, vt ſeruiliū bona pars.

Diuinę אהוי eheui hīc dictę quod illis ſoleat nomen diuinū ſcribi, propterea quodam vſu hę quaſi reuerētia faciunt ne litera prima in dictione altera proxime ſequēti habeat dagghes, aut proferatur duriuſcule, eędem dicuntur

Quieſcētes quod poſſint loco ſui in dictionibus relinquere punctum lōgum, & non aſcribi.

Defectiuæ dictæ ſunt literę quę loco ſui nō relinquunt punctū longū ſed dagghes, qualis proprie eſt נ nun in principio thematis, tñ oēs literæ duplicatę in fine poſſunt ita dici, quia vna ſeruatur in dagghes.

In illorum gratiam qui viua præceptoris voce ad lectionem destituuntur subiungam aliquot oratiunculas latinis characteribus expressas & expositas inuersis latinis literis, vt litera literæ & syllaba syllabæ respondeat.

רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְהֹוָה׃ אַשְׁרֵי אִישׁ יָרֵא אֶת יְהֹוָה
rechith hochmah ireath ichouah. Aschre isch iare eth ichouah
Principium sapientię timor domini. Beatus vir timens dominum

יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן אָמֵן
Iehi schem ichouah mcborach meata vead holam amen amen
Sit nomē domini benedictū ex nunc & vsq; in seculū fiat fiat.

לֹא לָנוּ יְהֹוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל חַסְדְּךָ עַל אֲמִתֶּךָ
lo lanu ichouah lo lanu chi lisschmecha ten cauod hal hasdecha al amitecha
non nobis dñe non nobis sed nomini tuo da gloriā ob misam tuā & veritatē tuam

עַל אֱלֹהִים יִשְׁעִי וּכְבוֹדִי צוּר עֻזִּי מַחְסִי בֵּאלֹהִים
al elohim ischei vchcuodi tzur uzi mahsi belohim
In deo salus mea & gloria mea vis virtutis meæ spes mea in deo

חַטֹּאת נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר לִי
hatoth neurai vphescha al tizcor chchasdecha zechor li
peccata iuuentutis meę & preuaricationes ne memineris, iuxta misam tuā dñe miserere mei.

קדוש קדוש קדוש אדוני אלהים צבאות ברוך הבא בשם יהוה
והוא ישוע המשיח צורנו מחסנו וצדקנו מוחה כל פשעינו
ותוקעם בעץ קוטל את מותנו במותו

Sanctus sanctus sanctus dominus deus exercituum. benedictus veniēs in noīe domini, & ipse est Iesus Christus fortitudo nostra, spes nostra, iustitia nostra, delēs omnia peccata nostra & affigēs illa in ligno, occidens mortem nostram cum morte sua.

Officia literarum.

Decreueram reseruare hæc literarum officia in libello nostro de hebraismi excellentia cum ipsis tabulis coniugationum & nominum, nisi de huius linguæ præscripto penderent cæterę. Vnde visum est rem ipsam paucis tradere.

Literarum aliæ seruiunt in principio tantū, aliæ in principio & fine, aliæ vbique.

In capite אַל בַּשׁ

Aleph primã perso. singul. futuri tempo. vt שָׁמַר custodiuit אֶשְׁמוֹר custodiã. & aliquando nomẽ deriuatiuum.
Lamed. in, ad, pro, ꝓpter. & est signũ datiui.
Beth. in, cũ, iuxta. Sin. qui quæ quod, & ꝙ coniunctio.

In cap. & fi. כֶן הֶם

Caph in principio aduerbium est similitudinis, vt, sicut, velut. in fine tuus, tua, tuum.
Num facit primam personã pluralis nume. futuri temporis. in fine, earum, eis, eas.
He est articulꝰ genitiui, emphasis interroga, signum coniugationis, in fine, nota fœmini. motus ad locum, relatiuum, mapic. fe. de quo diximus.
Mem. a, ab, ex, de, format noĩa & participia, & comparatiuum. In fine, eorum iis, eos.

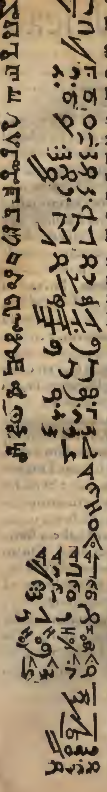
Vbique. יות

Iod facit personam futuri tertiam vtriusq; numeri. in medio constituit nomen ac verbum hiphil in fine meus mea meum, & plura. quiescens.
Vau coniunctio, & in medio nomen constituit. in fine eius ei eum.
Tau est secunda persona futuri masc. & tertia fœmi. in medio coniugationem hith pael in fine, loco, he.

Nomina ipsa & verba in tabulis habebis. Cætera ex ipsis grãmatices authoribus tibi cõparabis. Ex Hebræis diligenter tractauit Rabi Mose Kimhi in michlol Sarrafin & compendio suo, Elias Germanus quo vsus sum Venetijs in Sepher Habachur, pirkze Sira, & Harcauah, Abraham abalmis mihi videtur prolixius rem ipsam tractare. Ex latinis Reuchlinus, Sanctes Pagninus, Campẽsis, Munsterus, diligenter tradiderunt. Franciscus Vatablus lector regius tam diligenter docet vt nil possis merito requirere.

De lingua Chaldaica.

HAC VTVNTVR HODIE IN grãmaticis,& ſacris (alioqui vulgaris ſermo Arabicus his eſt)quãplurimi Chriſtiani qui in tota Syria habitãt, ſed pręcipue circa montem Libanum. ad, 4000.hominum, vulgo Chriſtianos de zona dicunt. Habent vetus & nouum teſtamentũ his characteribus depictum nõ ſecus ac nos. Aſſerunt autem quidam illorum iam a Chriſti tẽporibus ad noſtra habuiſſe eoſdem characteres,vnde cõiector reuera Chaldaicã eſſe, quãuis aliqui circũferant in talmudicis libris,& cabaliſtis quoſdam alios, quos de tranſitu Fluminis vocant.eos volui ſecũdo loco,quia nomine,& poteſtate,& numero cum Hebræis conueniunt adſcribere. Nil tamen vſquam quicquam ſcriptum in his reperi, præter quandam Cabalã, cuius mihi copiam fecit Moſe Almuli medicus Regius Iudęus apud Conſtantinopolim.In hac autem de qua nũc agere decreui, vtrũque teſtamentum vidi.Quoſdam etiam ex libris meis Arabicis in margine diligenter hoc charactere notatos habeo. Magna ſpes eſt poſſe haberi ab illis genuinum Matthęi exemplar,qui rei diligenter inuigilat Daniel Bombergus, cuius officio debemus Hebraicas literas. Is mihi Venetijs nuper oſtendebat Euangelia illorum characteribus deſcripta:putãs futurum,vt fructus aliquis inde fieret, ſi characteribus Hebræis illas emitteret. Vir ad rem Chriſtianam ornandam natus, Frater Ambroſius Papiẽſis Ferrarię habet excuſſas formas.Fuit neſcio quot annos apud ſummos pontifices conductis inde a Syria hominibus doctis verſatus diligenter in hac. Illa igitur erit primo loco,quæ eſt a tranſitu Fluminis ſecundo. Literæ vt Hebræis vigintiduę. Vbi ſunt duæ figurę.Prima eſt principij,& medij,altera finis. Iunxi aliquando penuria characterum ipſas abbreuiationes. Quanuis eo Canone quem pręfixeram Hebræis characteribus,vbi dicebã, A quacũque litera nomen nominatæ literæ incipit, ipſa eſt litera vel ſunt literę quas requiris,potuiſſem doctioribus,& melioris iudicij viris non adſcriptis literis latinis quibus peregrinæ æquiualent,ſatiſfacere, volui tamẽ vt omnibus ex æquo inſeruirem vel a muſis, ipſas latinas literas addere.quia aliquãdo regula,potuiſſet inferioris iudicij homines torquere. Omnia igitur boni conſulãt cãdidi lectores.

oleph aleph a,e,i,o,v
beth beth.b.vel v.cōson;
gomal gimel.
dolath dalet: d
he h
vau v
zoin zain z
Heth hh
teth tethlamed theth,t, t,l
iod
choph chaph ch
lomed la l
mem m
nun n
ſomech ſamec s
Hoin hain a,e,i,o,u.
phe p,vel ph
tzode tz
coph c
res r
ſin ss
thau th

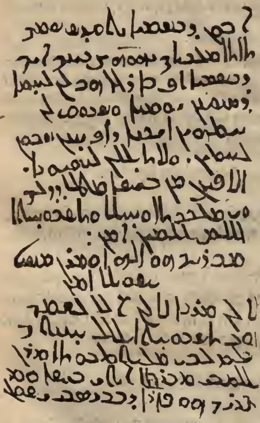
abram	a	
eſai	e	Puncta qui=
Iſaac	i	bus loco vo=
odum	o	caliū vtūtur.
vria	u	

a,ba,da,ga.
he,ue,ze,ghe,
ti,ij,h,ni.
ſo,ho,co,tzo,
cu,ru,ſu,tu.

amen
eloha deus
ieſua Ieſus
mariam maria.

Post tradita elementa, puncta, & syllabas visum est subiungere aliquot precatiunculas, vt in his legendis cum pietate lectionis fructum referat lector. In primis autem ipsa oratio dominica proprijs est sculpta characteribus, tũ aliæ, pictura Hebraica, que eodem plane claracterũ modo constat.

Pater noster, secundum Mattheum.

1 A bon debismaia nitlza das smech, 2 tata malchu tach. nehuah tzebnach ech 3 debismaia aph beara heb lan lachma 4 desanlzanen iomna vesabuc lan 5 hatohin echena deaph chann saba can. 6 lehatin. vela taalan lenisaiona 7 ela phetzn min bissa, matul dedilech. 8 hi malchuta vehailla vetasbuchta 9 alem alamim amen. 10 mebarich hu eloha ve maran maschiach 11 iesuah Amen.

12 la lan marana la lan ela lesmech. 13 heb tasbuchta al chananatach 14 schalem lechi malta tebuta maran 15 hima chi mebarichta anthi benasa vm. 16 ebarich hu phara debecresechi Iehua

Versio latine, verbum ex verbo spacijs,
versum ex versu, numeris cognosces.

Pater noster qui in celis, sanctificetur nomen tuum. 2 Veniat regnum tuum, fiat volũtas tua, sicut 3 in cœlo, etiam in terra. Da nobis panem 4 quotidianũ diebus no-

ſtris, & dimitte nobis 5 peccata noſtra, ſicut & nos di-
mittimus 6 peccantibus in nos. & ne inducas nos in ten-
tationem, 7 ſed libera nos a peccato: quoniam tuũ 8 eſt
regnum & potentia, & gloria 9 in ſecula ſeculorum amẽ,
10 Benedictus deus, & dominus noſter Chriſtus 11 Ie-
ſus Amen. 12 Non nobis domine non nobis, ſed nomini
tuo 13 da gloriam, propter miſericordiam tuam. 14 Pax
tibi plena gratia, dominus 15 tecũ, benedicta tu inter mu-
lieres, & 16 benedictus fructus, qui in ventre tuo eſt
Amen.

¶Quãuis diligens lector & in Hebraiſmo mediocriter ver ſatus, poſſet ex hoc videre cum hebraiſmo magnam affinitatem, ſubiungant amen adhuc quędam characteribus quidem Hebraicis ſed verbis Chaldęis, ita eñ cogit characterum & formarum penuria.

Pater noſter, Secundum Lucam.

אבן דבשמיא נתקדש שמך תאתא Pater no. q. in cœ. ſan. n. t. a.
מלכותך נהוי צבינך איך דב regnum. t. fiat volun. t. ſic.
דבשמיא אף בארעא הב לן quod in cœ. etiã in. t. Da. n.
לחמא כל יום ושבוק לן חטהין panẽ quo. & di. n. pec. no.
אף חנן גר שבקין לכל דחבין ſic. nos etiã parci. oĩbꝰ pec.
לן ולא תעלן לנסיונא אלא פרקן in nos. & ne idu. n. ĩ. t. s. l. n.
מן בישא אמן a malo Amen.

Canticum Zacharię, ex Luca.

מבריך הו מריא אלהא Benedictus eſt dñs deus
דיסראיל דסער עמה iſraelis, qui viſita. po. ſuum;
ועבד לן קרנא דפורקנא & fecit nobis cornu ſalutis
בביתה דדויד עבדה: איך in domo Dauid pu. ſui, ſic.
דמלל בפומא דנביותה locutus fuẽ. ꝑ os ꝓphe. ſuo.

ſanctorū, qui a ſeculo (fuerunt)	קדישא ומן עלם:
quod [illegible]aret nos de omni.ini.	ונתפרקן מן כלי בבין ומ
& de manu omniū odientiū nos.	ומאידא דכלהון סנאין
quod faceret miſericor. cū pa. no.	ועבד חננה עם אבוין
& recordaretur teſtamen. ſui ſcti	דניהר לחתיקו. קדשתא
& iuſiurandi qđ iu. ipſi Abrahā:	ומומתא דימא לאברהם
patri nr̄o, vt daret nobis, vt libe,	אבון דנתלן ונתפרק
de manu omniū inimi. & v. sine	מן אידא דכלי בבין ודלא
timore libe. corā ip̄o (ſtemus) oī.	דחנא נפלותי. קדמו כלהון
diebus no, in ſctītate, & innocen,	יומתן בכא נותאובזיקותא
Tu aūt puer, propheta altiſſimi	ואנת טיא נביה דעליא תת
diceris, procedes enim ante	חתקרא תאזל גר קוס
faciem domini ad parandam	כרצופה דמריא ותטיב
ſemitam eius, vt det ſcientiā ſalu,	אורחה: ונתל מדעא דיחא
populo ſuo in remiſſio. peccato.	לעמה בשבוקתנא דחטהידהן
per viſcera miſericordiæ dei no:	ברחמא ודחננא דאלהין
quia in iſtis viſita. nos, q ort⁹ ē ex	דבהון נסערן דנחא מן
alto. vt illuceſcat illis,	רומא : למנהרו לאילין
qui in tenebris, & in vmbra mor.	דבחשוכא ובטנא דמותא
ſedent, vt dirigat pedes noſtros	יחבין ונתרוץ רגלין
in viam pacis.	באורחא דשלמא :

Hæc ſatis erunt pro introductione. Cæterum grammatica nil differt ab ea, quā Mūſterus tractauit, illic lectorem diligētem remittam. Tātum enim characteribus vt & quæ eſt a tranſitu fluminis differt. Quantum autem ipſa liugua Chaldaica prodeſt verſaturo diligēti⁹ in ſacris, ſatis illa paraphraſis, ſeu targum totius veteris teſtamenti tam Ionate quam Anlzelos declarat, vbi rerum omniū futurarum expoſitio clariſſima, obſcurarum dillucida explicatio, & quæ vna Iudæos conuincat approbantes,

De lingua Samaritana,

QVAE HEBRAICIS, ET PRISCIS VTITVR CHARACTERIBVS.

HAc vtuntur hodie permulti Iudæi in Syria habitātes, qui a cæteris dicūtur Somronim, id est, Samaritāi. Tres enim prȩcipue Iudæorum sectæ in orientalibus partibus sunt. Cōmunes, q vocātur Talmudijm, id est Talmudistȩ, qui hominum suȩ legis placita exponētiū omnia somnia & deliramenta mordicus tenēt, & ediscunt. Alij dicuntur Caraim, i. lecturarij, si liceat verbum effingere, qui reiectis hominum documētis omnibus tantum sacra amplectuntur, obseruant ditiss. hominum genus: sed vsqueadeo cæteris inuisum, vt bona pars virginū illorum quia per affinitatē, & paucitatē non sibi satis sunt, innupta maneat. asserunt insuper communis opinionis iudæi, si accideret vt Christianus, & Caraimus vnus demergerentur vna pari vtriusq; saluandi potestate, pontē se esse cturos corpore Caraimi ad saluandum christianum. Tertium genus est Samaritanorum, quorū meminit Hieronymus in prohemio libri Regum, qui me non parum incitauerat ad illorum requirēdos characteres. Illius verba subiungam. Viginti & duas literas esse apud Hebræos, Syrorum quoque lingua testatur, quæ hebreæ magna ex parte confinis est. Nam & ipsi. 22. elementa habent, eodem sono, sed diuersis characteribus. Samaritani etiam pētateuchum Moysi totidem literis scriptitant figuris tātum & apicibus discrepantes. Certumque est Esdram post captam Hierosolymam: & instaurationem tēpli sub zerubabel, alias literas rȩperisse, quibus nunc vtimur, quum ad illud vsque tempus, ijdem Samaritanorum, & Hebrȩorum characteres

fuerint hactenus Hieronymus, qui quãuis satis aperiat esse istos veros, & genuinos antiquosq; linguæ Hebraicę characteres, tamẽ meã partem puto aliquantũ confirmare. Quid autem mouerit Esdram virum alioqui doctum, & antiquitatis amatorẽ, vt relictis sanctæ linguæ characteribus, apud partem gentilium sui populi, alios inueniret, operepretium est consyderare; Quum post Solomonis mortem obortum esset bellum inter diuersas tribus filiorum Israẽl, rexque esset loco Solomonis filius eius Roboã, is iniquo responso abegit a se populum. Petebat enim afflicta plebs, vt de summa tributorum exactione, quam Salomon nõ sapiens, sed in hoc egregie stultus per præfectos exigebat, aliquid remitteret, is cõsilio iuuentutis, & adulatorum citius, quam senili & probato fretus respondit, tantũ abesse vt aliquid remittere vellet, vt etiam longe grauiora imperaret, quo respõso miser populus & omnino exhaustus, cõmot9 cœpit detrectare illius imperium, & tum 10 tribus elegerũt Ieroboam, duæ tantum imperata fecerunt, Iuda scilicet & Beniamin, vbi mihi admiratio subit fœcunditatis peruersi populi, quam coalescebat mirũ in modum, vt in duabus tribubus & vna eaq; satis sterili in loco sita vrbe, 180. milia armatorum reperirentur. Iam desino mirari septingenta illa millia hominum, quæ emittebat imperij Romani pertinax emula Carthago. Alter autẽ Hierohobam accersitus in regnum, non satis fidens multitudini nisi varia & diuersa religione animos suorum alliceret, & ne sensim frequẽtando Hierosolymis sacrorum gratia, a se deficerẽt, illa præcipue sacra & q̃ sciebat populo placere, & q̃ in ægypto apud Serapim vitulosq; dudũ fama imbiberãt exhibuit, fecitq; breui, vt Populi animus plane a deo, & optima hæresi desciscerent; Sicq; ea occasione factum est bellum intestinum. Illi Hierosolymis ob sacra pugnabant, hi extra, idola cum licentia, & impunitate scelerum omnium coniungebant. Vnde factũ est, vt vinea domini in se dispersa ducta sit in captiuitatem, ob peccata populi: quæ quia occasione regum Samariæ, & sacrificantium idolis & extra Hierusalem contigerant, pars

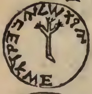
illa, quæ cum sacris literis colebat idola hæretica, & indigna cum qua conuersarentur vel cõmunitate characterum, a viro probo merito iudicata est. Statimque post captiuitatem, animũ diuersis characteribus reperiendis apposuit. Quod autem hæretici & gentilibus deteriores, cęteris viderentur & essent, testantur multa sacrarum literarum in nouo testamento loca præcipue vnus, vbi ille qui a Christo in parabola, animo (quanuis Samaritanus seu ethnicus) magis pio & syncero declaratus est, in illum, qui inciderat in latrones, quam sacerdos qui legis intumescebat gloria. Christus eũ vocabat plebem suam non plebem suam. Huic accedit illa diuinæ gratiæ siticulosa, quæ ad puteum venerat, ac suæ gẽtis ritu rogabat nun pro cõsuetudine, adorari deus deberet Hierosolymis, aut in Samaria vel in mõte. Cui summus ille salutis author ait, vt nec προσϰυνησιν apud deũ ita nec olim loci futurum. Ibidem illa mulier satis aperit intestinũ odium, quod Iudæi cum Samaritanis habebant, hoc mutandorum characterum si quid conijcio, fuit causa. Esse autem huius modi formas antiquas, argumento mihi fuere numismata argentea, magnam admodum antiquitatem representantia, quæ excussa vidi apud ipsos iudæos, qui ea vsque adeo magni thesauri loco ducũt, vt vnũ (quod alioqui quin cũce non æstimes) non potuerim mihi duobus aureis nummis redimere, asseruntque esse a temporibus Solomonis. Quum autem has meas de causa mutationis characterũ (nõ quidẽ illas nouo testamento confirmatas) coniecturas ipsis Iudæis aperirem: dicebant esse verissimas, & a multis suorum doctorũ scriptas. Iũgebantq; nil aliud esse causæ (quũ alioquin ipsos Samaritanos cane peius & angue oderint, quos vix colloquio dignos putant) cur ita chara illa numismata habeant, nisi quia illi characteres illic exculpti, olim sibi in vsu familiari fuissent, quasi natura quadã illos ad pristina reuocante. Afferũt etiã in dies Hierosolymis, quæ hodie Chus aut Chussembarich dicũtur, in macerijs & ruderibus profundissimis hæc crebro ab effossoribus reperiri, esseq; antiquitatis certissimum argumentũ quod illic scri-

retici gentibus deteriores.

bitur, Hieruſalem ſancta, quam Samaritani ipſi a temporibus Salomõis nec ſunt ingreſſi, nec ſanctæ nomine digna ti ſunt, vt qui adorarent in monte extra Hieruſalem, & colerent idola, ſemigentiles & ſemiiudæi. Vnde lõge abeſt vt voluerint vrbem, quã habebant aduerſariã & odioſiſſimã ſuis characteribus celebrare. Exculpendũ illud numiſma mihi curaui, & hic adſcribẽdum. Quod autem temporibus Hieronymi etiãnũ conuenit, Illi Iudæi Samaritani tantũ πεντάτευχον, id eſt quinq; moſis libros recipiunt, alias hiſtorias & prophetas loco fabulę, & deridiculo habẽt. Adaugent meam coniecturã, quod illud magnum nomen dei tetragrammatum, admodum conuenit in Græcis exemplaribus cum ΠΙΠΙ, duo enim iodin ״ vt depingũt etiãnũ nomen ineffabile Iehoua, aut adonai, idem faciebant apud illos, ſic ΠΠ ΤΠ. & nunc eſt illis in vſu vt nomen tetragrammatum ita pingant. Punctis hodie quæ habebãt Hieronymi temporibus, carent, leguntq; ſine punctis deprauate admodum. Illorum grammaticam proprijs characteribs depictam, Arabice vero explicatam mihi magno ab vno illorum redemi, & in Galliam attuli. Quum autem ipſiſſima ſit hæc lingua Hebraica, præter alphabetum, & numiſmata nil ex ea adſcribere volui.

Alphabetum Hebraicum antiquũ, nunc Samaritanorum.
Prima figura typographica est altera chirographica.

aleph a,e,i,o,v.
beth b. vel v. cõsonans
gimel. g
daleth d
he h aspiratio leuis.
vau v consonans & vocale.
zain z
Heth hh aspiratio fortis:
teth t
iod i vocale & consonum.
chaph ch k hebr.
lamed l Hebræorum est inuersum.
mem m
nun n cõuenit hebræ.
samech s
hain a,e,i,o,u. aspirata.
phe ph, vel p.
tzadic tz, vel zz, Italorum.
coph k
res r
sin ss hebr. conuenit.
thau th

ירושלים הקושה Ierusalaim halzedossah.
Ierusalem sancta.
שקל ישראל Selzel Israël
Pondus seu numisma Israël:

Grammatica ipsa nil differt ab Hebraica, ideo vbi characteres differentes habes, omnia habes.

De lingua Punica, Arabica'ue.

HAEc est omnibus religionis Muhamedicę cultoribꝰ grãmatica, & vsq; adeo orbem totũ occupauit, vt si trifariam inq; tria ęqualia totã habitabilem diuidas, vix vna pars extra hanc possit reperiri. Habet totã Africam, præter Nubianam illã regionem, quæ a Pręstano Christiano incolitur. Tota Asia a nostris litoribus per antipodes vsque ad illã partem quæ in occidua nostri hemisphęrii parte est, hac vtitur. Quos eñ primos hominũ sua nauigatione orbem totum ab occidente per antipodes in ortum lustrando Magellanus vltra Americam reperit in maioribus Moluccarum insulis, illi nugas Muhamedis obseruant. Ad Taschaltical & Curistical ac Temistitan, quãuis præcipua pars Idololatræ sunt, hæc pestis peruenit. Præter quosdam Indos & Narsinganos, quos fabula non est dęmonem colere ne sęuiat, tota Asia illius dogmata amplectitur. Iam & in Europa hæc pestis grassatur, occupatq; totam Græciam, Macedoniam, Thraciam, Daciam, zagyges seu Hungarię partem, Seruuiam & Bosnam, quæ est pars Pannonię superioris, vt nulla sit hodie lingua, nec vsquam olim fuerit, quæ in tot orbis partibus locũ habeat. Taceo genera disciplinarum præclarissime ab illius linguę authoribus pertractata. Astrologiã, & rei medicæ praxim illis debemus. Nugentur quicquid velint nescio qui neoteristæ, qui maledicendi quadam libidine sibi nomen redime-

re eruditionis volunt.quum tamen, ausim deierare, nullus sit hodie virorũ doctorum & in melioris notæ praxi exercitatorum, quin postquam egregie a Galeno hausit ipsam theoriam non versetur in Arabibus. Quis enim neget sæcula proficere semper? Galeno ars proscripta, tanquam ab inferis reuocanda fuit, & cõtra tot mõstra Asclepiadarum, Thessalorum, Erasistratiorum, multum verborum ad rem parum conducentium coactus fuit dicere, vt possint multa longe minori compendio tractari, quam fecerit ipse. Adde neminem vnquam artem reperisse & consumasse. Quam multa autem quæ felicissime nobis hoc sæculo succedunt, Arabibus solum, non Galeno debemus? Nolo recitare omnium medicinarum temperamentum sacharum, rhabarbarum, nec enim hodie quod nunc habemus antiquorum est, sed a traditione pœnorum, turbit, sene, manna præstantissimæ medicinæ, & composita illa scherab, giulab, suffuf, lohoc, roob, & huius modi, quæ ita nobis sunt in vsu, & singulari commoditate, vt sine maximo detrimento tolli non possint. At dices, nun vis hoc erudito sæculo, nos haurire rem medicam ex tanta barbarie? quum possem illud cum Celso dicere, morbos eloquentia non curari, illud vnum requiram a vobis. Quis in melioribus ac latinis disciplinis, vel mediocriter versatus, voluisset ante. 20. annos in summa illa veteris translationis Galeni barbariæ versari? adeo erat interpretum & temporis vitio corruptus, vt a se ad magis barbaros abigeret. Nunc vero vbi illius lingua innotuit, vbi latine a latinis hominibus datus est, omnes allicit, incitat. Nonne censes idem futurum si semel per illius linguæ familiaritatem latine loqui inceperint? nonne putas interpretum vitio illic multa admissa minus probe? At in illis sunt errores, nec desunt apud Galenum, Aristotelem, & quemlibet antiquorum quæ possint reprehendi, ac falsa ostẽdi. Sed vbi numerus minor, illic certe citiꝰ recurrẽdũ. Quid? quod videas dillucide & clare dictũ apud Aben Sina vna aut altera pagella tantũ, quod vix Galenus cũ suo Asiatismo quinque aut sex libris maximis absoluat? Sed

missa hæc faciamus. Satis magnam huius linguę vtilitatem cognoscebant præclari illi viri in concilio Viennensi vbi salaria representari viris doctis: qui Græcas Arabicas, & Hebraicas literas docerent, statuerunt. Visum est autem operæprecium subiungere decretum desumptum ex clementina de magistris. Vbi Clemens quintus multis variarum linguarum cognitionem necessariã ostendit, sic ait. Vt igitur peritia linguarũ huiusmodi possit habiliter per instructionis efficaciam obtineri, hoc sancto approbãte consilio, scholam in subscriptarum linguarum generibus, vbicũq; Rhomanã curiam residere contigerit, necnõ in Parisiensi, Oxoniensi, Bononiensi, & Salamantino studiis, prouidemus erigendas, statuentes, vt in quolibet locorum, teneantur viri catholici sufficientem habentes, Hebraicæ, Arabicæ & Græcæ linguarum notitiam, duo videlicet vniuscuiusq; linguæ periti qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas sollicite doceant, & cætera quæ sequuntur de salariis a prelatis monasteriis, capitulis repręsentãdis. quæ omnia magnum vsum linguę affirmant. Est autẽ hæc lingua Hebraicę adeo affinis vt siquis sit diligenter versatus in Hebraismo, possit ante biennium bonam partem illius linguę intelligere. Scio qui periculum fecerim. Ob illã enim comprehendendi celeritatẽ illi Turchæ qui me docebant Constantinopoli me dæmona appellabant, quod viderer præter consuetam illis diligentiam omnia capere. Id enim sine iactantia de me ausim dicere me plus vno & altero anno in ea lingua profecisse quam multi illorum toto sexennio soleant. In grãmaticis enim sæpe amplius morantur. Nec mihi mea illud singulari diligentia accidebat, sed quia iuuenis satis diligenter sacras literas iungendo Hebraismo insudaueram. Amplectamur igitur hoc linguæ beneficium, quo cum Mauro, Aegyptio, Syro, Persa, Turcho, Tartaro, Indo, & vt semel dicam fere in toto terrarum orbe sine interprete conuersari valeamus, Qua optimos authores & disciplinas possimus nostris hominibus

tradere, omnes Christianæ fidei hostes scripturarum gladio confodere, eos ipsorum dogmatibus refellere, totius orbis commercio vnius linguæ cognitione vti; Vt autem id fiat autores optimos & grammaticam, in has partes attuli, olim si deus dederit, omnia in rempub. bonũ editurus. Post Alphabetum & aliquot oratiunculas, ac legendi præcepta, nominum & verborum tabulę subsequentur, habent enim sicut & Hebręi, tres orationis partes, Nomen, verbum, & dictionem, quæ consignificatiua comprehendit.

Alphabetum Arabicum.

Quia nondum ad ipsos vsus typographiæ peruenit, volui varia caracterum genera quibus diuersimode vtentes manu scribunt depingere, quo res esset clarior.

ا ا ا ا	Eliph.parua figura,& obtorta quiescẽs. Chaldæis conuenit. a e i o v,
ب ـب ـبـ بـ	be b, quum autem habet tria puncta, subscripta est p.quo alioqui carent
ت ـت ـتـ تـ	te t
ث ـث ـثـ ثـ	the th d
ج ـج ـجـ جـ	gim g, vt profertur cum i & e, latinis, nam sonat vt ia,ge,gi,io,iu,
ح ـح ـحـ حـ	he h mediocris aspiratio,
خ ـخ ـخـ خـ	che hh fortis aspiratio
د ـد د ـد	dal d
ذ ـذ ذ ـذ	dhal dh
ر ـر ر ـر	re r
ز ـز ز ـز	ze z
س ـس ـسـ سـ	sin s ab Heb.
ش ـش ـشـ شـ	schin ſſ vel sch Heb.
ص ـص ـصـ صـ	tzzad tz ts
ض ـض ـضـ ضـ	dhad zd sono medio iter z & d.
ط ـط ـطـ طـ	te t
ظ ـظ ـظـ ظـ	thdhe td, vel sono medio inter z & t
ع ـع ـعـ عـ	ain a,e,i,o,v,
غ ـغ ـغـ غـ	gain g,vt proferũt latini cũ a & o
ف ـف ـفـ فـ	phe,ph Arabes subscribunt punctum, turcę contra
ق ـق ـقـ قـ	caph k Arab,suprascribunt vnum punctum. Turch, duo.
ك ـك ـكـ كـ	cheph ch. o,sonat Turchis durius habens supra se tria puncta
ل ـل ـلـ لـ	lam l conuenit Heb.
م ـم ـمـ مـ	mim m connenit Chald.
ن ـن ـنـ نـ	nun n conuenit Chal.
و ـو و ـو	vau v consonum vel vocale,vt habet punctum
ه ـه ـهـ هـ	he h
لا ـلا لا ـلا	lam eliph est cõposita figura ex duabus
ي ـي ـيـ يـ	ie i consonans
علن رف لم لمن	lam mim, lam, phi, alai, abbreuiaæ

siones sunt.

Vbi sunt duo characteres simul ligati, primus est princi pii & medii, secundus in fine tãtum locum habet. Quando ponuntur post istas sex literas ادذرزو (Solent enim omnes literas præcedentes ligare cum cõsequenti in principio vel medio dictionis) soli depinguntur, vt sunt vltimi characteres, nec adhærent præcedentibus sex literis.

De punctis.

Hæc, quemadmodum & cæteræ orĩetales præcipue quæ aliquid cum Hebraica affinitatis habent, caret vocalibus, quarũ loco punctis vtitur. Habet autem tria simplicia puncta, quę vbique dictionis possunt adscribi, & tria duplicia, quæ in fine dictionis tantum, idque raro, locum habent. Puncta quæ sunt supra lineam sunt supra literas scribi solita, quæ infra, infra.

َ Phatah, vstũ, nasab, a declinãs ad e, maior figura ẽ a.

ِ chesre, esre, ger, i.

ُ rapha, othur, tzum, v, supra vau, est o.

ً nasab, tenuin, an.

ٍ ger tenuin, in.

ٌ rapha, tenuin, vn.

ّ Tesdid est loco dagghes ad fortificandas literas.

ْ gisme est signũ quãdo cõsonans caret vocali puncto.

Quamuis nullus sit illis, nisi in suo Alphurcan aut alcorã & puerorum introductionibus, punctorum vsus, tamen conabor aliquid sacrarum precationum cum punctis scribere, & latinis characteribus exprimere, vt inde lector se possit conferre tutius ad lectionem sine punctis, cuius ars ex tabulis nominum & verborum, atque ex grammaticis præceptis breui a nobis dabitur. Vbi se offeret aliquis Mecœnas nobis qui numeret characteribus diligẽter excussis oĩa emittemus in lucẽ, præcipue quæ ad introductionem facere videbuntur. Omnia enim nostra in reipublicę commodum vertere decreuimus.

Sillabæ quædam & abbreuiationes cum oratione dominica.

آ أ إ أُ اً اٍ اٌ

بَ بْ تَ جْ خْ حْ لِحَيْ لَامْ لَامْ ثُمْ

خَيْ إِلَا عَلَى فِي ثَمَا هُمْ تَسْبِيحْ

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ

بِسْمِ ٱلْابِ وَٱلِابْنِ وَرُوحِ

ٱلْقُدُوسِ آمِين صَلَوٰةُ ٱللَّهِ

كَمِثْلِ عَلَّمَهَا عِيسَى

أَبَانَا ٱلَّذِي فِي ٱلسَّمَوَاتِ

قُدُّوسٌ إِسْمُكَ تَاتِي مَلَكُوتُكَ

تَكُونُ مَشِيئَتُكَ كَمَا فِي

ٱلسَّمَاءِ وَعَلَى ٱلْأَرْضِ ٥

خُبْزَنَا كَفَافَنَا أَعْطِنَا فِي

ٱلْيَوْمِ وَٱغْفِرْ لَنَا مَا يَجِبُ عَلَيْنَا

كَمَا غَفَرْنَا لِمَنْ أَخْطَأَ إِلَيْنَا

وَلَا تُدْخِلْنَا ٱلتَّجَارِبَ لَكِنْ

نَجِّنَا مِنَ ٱلشِّرِّيرِ ٥ لِأَنَّ لَكَ

ٱلْمُلْكُ وَٱلْقُوَّةُ وَٱلْمَجْدُ إِلَى

ٱلْأَبَدِ آمِين

كَرَامَةٌ وَتَسْبِيحٌ وَمَجْدٌ وَقُوَّةٌ

وَإِقْرَارٌ وَعَدْلٌ لِلَّهِ مَلِكِ

ٱلْعَالَمِينَ ٱلْوَاحِدِ إِلَى ٱلْأَبَدِ ٥

آمِين ٥

a,e,i,o,u,an,in,in,vn,

be,beb,teg,teh,lehain,lam,lam,thum,

hai,ila,hala,phi,ha,hum,ichaichum.

1 Bissimil=lahir=rachma=
nir=rachimi 2 bissmi abain
veibnin veruchic= 3 ca=
dussi Ami. Tzalahul-lahu
4 chemithal alamaha Essa!
5 Abana illadhi phis=seme
uathi 6 cadus ismeche,ta
ta melchuteche 7 techu
nu mescheiteche che=
ma phis= 8 samai veala e=
larzi. 9 chobzna chepha=
phna ahthana phil= 10 iau=
miveahpher lanamaiugibu
alana 11 chema hapharna
lemã ahtha alana 12 vela ta
dchulnat-tegiaribu lachine
13 negena min elseriri lei=
ne lechem. 14 meluchu
veel cauathu veel megedu
ila 15 elebdi. Amin.
16 Cherametun vetasbi=
hun vecauatum 17 achi=
rarum veedelum lillahi me=
lichil 18 alamini liluaha=
di ila elebdi.

Amin.

IN nomine dei misericordis pij 2 in nomine patris & filij & spiritus 3 sancti amen, oratio ad deum 4 sicut docuit eã Iesus. 5 Pater noster qui(es)in cœlis 6 sanctum est nomen tuum veniat regnum tuum, 7 fiat voluntas tua sicut in 8 cœlo & in terra 9 panem nostrum quotidianum da nobis ĩ 10 die & dimitte nobis(peccata nostra) quod debetur super nos 11 sicut dimisimus peccantibus in nos 12 & ne facias nos ingredi tentationem sed 13 libera nos a malo. Quia tuum(est) 14 regnum, & potentia & gloria in 15 secula Amen. Honor, & laus, & gloria, & virtus 17 potẽtia & iustitia deo regi seculorũ soli in secula. Amẽ.

De legendi ratione.

Solẽt Arabes fere omnibus nominibus suis præfigere al i.lam Eliph, loco articuli & Emphasis gratia, & huiusmodi: articulum attrahere & connectere cum præcedentis dictionis puncto, propterea lego bis mil lahir rahmanir, &c. huiusmodi autem articulum euphoniæ gratia vertunt in literã sequentem si patitur prolatio, vt in bis mil lahi, quia prima litera nominis diuini allah, est l. seu lam. (nam prius al est articulus) lah vero est nomen dei, propterea lego bis mil lah, non bis mi allahi vt scriptum est. post vero hi iungo r. dicendo hir, quamuis nulla sit statim sequens talis, sed quia prima istius vocis, rachman est, r. propterea muto l in r euphonię gratia, & dico bis mil lahir, rachmanir rachimi, non bis mi allahi alrachamani alrachimi vt scriptum est, & vt legit plebs, sed doctorum est ab initio imbibenda consuetudo. Si vero post articulum sequatur aliqua litera quæ non possit recipere mutationem articuli, vt sunt omnes gutturales literæ, tunc legitur omnino articulus. vt in vers. 8. veala elartz, & in terra. quia illic sequitur eliph post articulũ non retrahitur in priorem syllabam. Illæ autem dictiones quæ in principio habent eliph lãm radicalia non leguntur isto

more

more,sed integræ vt in. 5. vers. abana illadhi,quia illadhi.i. qui,est dictio integra sine articulo. Quãdo al est in principio sententiæ vel versus nõ attrahitur in p̃cedentẽ dictionẽ. Regulæ generales. 1 Omnia nomina simpliciter prolata i.sine adiuncto desinunt in,vn, si sint cum articulo desinũt in v.tantum.(Nam post al,articulum nusquã venit tenuin .i.duplex aliquis punctus.)Etiam,omnia nomina quę in cõtextu sunt vice suppositi.non possim subijcere exẽpla characterum penuria. 2 Omnis dictio recta.i.quæ post verbum transitiuum venit sine al,articulo in fine habet an, cũ al habet a. 3 Omnis dictio coniuncta(in nomine semper intelligo)habet sine al,in fine in,cum al.i. 4 Omne verbum futuri temporis desinit in v. Vide omniũ regularum exceptiones. A prima regula excipies nomina vnius actionis & vnius modi(quorũ exempla in tabulis dabimus)quę habent perpetuo an,in fine sicut & aduerbia numeralia:vt semel,bis,ter,quater &c.Et nomina in ablatiuo absolute posita:vt neharan,id est die.nam nehar.diem significat,& lailan.nocte,laila enim noctẽ significat.adde quod in sequentibus subiungemus multas dictiones quæ solent facere, vt tam nomina quam verba in fine varia puncta habeant præter regulas prædictas. Hæ tam literæ quã dictiones faciunt vt nomen proxime sequens habeat in fine(præter affixa vt hu,hum,chũ,che,nun,ie)chesre,vt,caph,sicut.lam,ad.be, in.te,per.vau,per.ie,per.iurãdi dictiones, min, ab.ila,ad. phi,in.hatai,donec.rub, frequenter, han abs, mudh munz a,abs.chaschai,chala,hedai,præter. Hæ vero faciunt vt nomen proxime sequens habeat nasab vel phathah,in fine,il li vero adiunctum nomen habeat tzum,vel raphah.Ina vt, ana si,chana.sit,lachena ideo. Hæ faciunt vt sit rapha in fine nominis ma,cum,illa,nisi,l, ia interrogandi,eliph,hia, vocandi. Hæ faciunt ne futurum habeat vllum punctum in vltima.Ina,vt,len,ne,chi,quia,adhn,quare.Hęc sunt cõmuniora quæ eximuntur a prædictis canonibus. reliqua in grammaticis.Officia literarum conueniunt cum Hebræis, atque Chaldęis,nisi quod hic dal non seruit,phe vero valet

coniunctiouem copulatiuam &, atque, autem, eliph vero præter communia cum reliquis officia signum est vocandi, comparatiui, pluralis, interrogādi, dualis, ob id vbi Hebraicarum aut Chaldaicarū literarū noueris officia & istarū habes. Nunc quædam de partibus orationis illorum subiungemus, sunt autem tres sicut & Hebræis, اسم فعل حرف is me pheal herph, id est, nomen, verbū, dictio. Sub dictione autem comprehendunt omnes orationis partes, quas præter nomen, verbum, & participium habemus. Primum de verbo tractabimus, subscripta vnica forma (quam cæteræ omnes imitantur) diuerso tamen ab illorum ordine, quia solent post præteritum, a quo incipiunt, & futurum, statim quædam nomina & infinitiuum adscribere, quem ordinem aliquantum immutabimus rem minime, Imo faciliori methodo sic fiet. Habent autem verborū tempora diuersis vocibus duo tantum præteritum, quod mazi vocant & futurum, sed sub futuro significatio pręsentis comprehenditur, alioqui participio præsentis temporis, & verbo substantiuo more Hebræorum vtuntur. Sed suo more supputāt sex modos mazi, id est, præteritum, & Muzareh, id est, futurū, seu pręsens, & amr, id est, imperatiuum, & nehi, id est, prohibitionem, atq; duo participia, seu, vt vocant nomina, participium præsentis vocant phail, id est, agens, & alterum, maphul, id est, patiens. Hæc duo nomina, & si soleant cum verbis reponere, tamen quia sunt, seu quædam generalis forma ad pluralia aliorum nominum, illa classi cæterorum nominum præfixa volui. Adscripsi primo in tabula formā præteriti, quæ a tertiis personis singularis, dualis, & pluralis numeri masculini incipit. Tum, totidem sequuntur personæ eorundē numerorū generis fœ. Post, secūdæ tres masculini, & pari numero fœminini generis, duæ sequūtur loquentes pro seipsis, vna singularis, & altera pluralis. Habēt autem isti numerum dualem in omnibus verbis & nominibus, & infinitiuis, nisi in primis personis, quod reddit hāc linguam, mirum in modum certam. Ab omni autem verbo

actiuo,formant in omnibus temporibus passiuum, iisdem li teris,sed diuersis punctis,& vocant Maghul,id est,ignotũ, vtpote vbi agens nõ innotescat,sed patiens tantũ. Quamuis & quandam,raram tamen,habeant formandi verbi pas siui cum accessione quarumdam literarum consuetudinem quam in grammaticis amplioribus,characteribus formatis seruabo.Prçteritum apud istos non recipit ante se negationem,sed quum volunt aliquid ante acto tempore negare factum præfigunt lam,quum simpliciter negant,& lema quũ asseuerant,ipsi futuro. Quum autem impræsentiarum non fieri asserunt,eidem præscribunt ma, si futurum negant la, si constanter negant præmittunt len,duas autem istas negationes futuri vocant, nephi estekbal,id est negatio futuri, vt prçsentis nephi hal,id est,negatio prçsentis,sed negationes prçteriti vocant gehed,id est,negationem,alterã gehed takid, id est negationem firmam. Omnes huiusmodi negationes etiam præfiguntur passiuo,Sed non mutant in vlla re verbi puncta,nisi ma & lema in præterito negato, tollũt enim punctũ ab vltima litera radicali,& nun vbi venit post syllabam longam,vt post eliph,vau,& ie,quæ repræsentãt pũcta longa,vt Hebræis.Imperatiuus tertiæ personç quod ad formam attinet,nil diuersus est a tertiis personis mascu. & fœ.generis futuri,si præfigas ta,literã cũ puncto chesre, & ab vltima radicali tollas punctum , aut nun literam post longas syllabas, vt dixi fieri in futuro post ma & lema. Eadẽ ratio est secundæ personæ,si loco lam , ponas eliph cum rapha,aut alio pũcto, vt natura verbi postulat.Horũ maghul id est,pass.fit eadem ratione qua in futuro dixi.Nehi,id est prohibitio fit in imperatiuo, si loco lam literæ negationem la præfigas tertiis personis illis,tam masc. quã fœ. generis. Prohibes secundam personam, si secundis futuri vtriusque generis eandem negationem præponas. Passiua facies omnia eadem ratione qua & prius,in futuro.Hanc tabulã quo ad finalia puncta attinet(nã media & prima sçpe differunt) in omnibus omnium formarum verbis imitabere in perso nis semper præçedit masculinum genus.

فعل الماضي

نصر نصرا نصروا نصرت نصرتا
نصرن نصرت نصرتما نصرتم
نصرت نصرتما نصرتن نصرت
نصرنا ○ المجهول نصر ا وا ○
المضارع ينصر ينصران ينصرون
تنصر تنصران ينصرن تنصر
تنصران تنصرون تنصرين
تنصران تنصرن انصر ننصر ○
المجهول ينصر ان ون ○
المصدر نصرا نصران انتصار ○
الجحد لم ينصر ا وا تنصر ○
جحد تاكيد لما ينصر ○ امر غايب
لينصر ا والتنصر ا لتنصرن ○
امر حاضر انصر ا واى ا رن ○
المجهول امر غايب لينصر ○ المجهول
امر حاضر لتنصر ا واى ارن
لانصر لتنصر ○ نهي غايب لا
ينصر ا وا لا تنصرن ا رن ○
ومجهوله لا ينصر ○ جحد من
المجهول لم ينصر ○ ومن التاكيد
لما ينصر ○ نفي الحال ما ينصر
ومجهوله ما ينصر ○ نفي الاستقبال لا
لا ينصر ○ ومجهوله لا ينصر ○

Verbum præteritum

1 Masc. iuuit, iuuerũt duo, rũt, pl. F. uit, rũt, d. rũt, pl. M. sti 2 stis. d stis pl. 3 F. stí, stis, d. stis pl. iuui cõis gn. 4 iuuimus. c. g. Pass. iuuatur, ntur, d. ntur, pl. 5 Futurũ M, abit, bũt. d. bũt, pl. 6 F. bit, bũt. d, bũt, pl. M. abis. 7 bitis duo, bitis pl. F. abis. 8 bitis duę, bitis pl. abo. c g. abimꝰ c. g. 9 Passiuũ, abitur, bũtur duo, buntur, plu. 10 Infinitiuꝰ. iuuare. are du. are pl. 11 neg. præter. M. non iuuit, rũt duo, rũt pl. F. non iuuit. 12 negatio vehemẽs. M. nequaquã iuuit. Imperat tertiæ. 13 iuuet, vent. du. vẽt pl. F. vẽt. vẽt. d. vẽt. 14 Imper. secundæ, ves, vetis. d. vetis pl. F. ves, etis, etis. 15 iuuem. emꝰ. prohibitio ter. ps. M. ne, 16 iuuet ent. d. ent pl. F. ne, u& nt. d. nt, pl. 17 & pass. eiꝰ ne, uetur. Negatio p̄teriti de 18 passiuo nõ fuit, utus. & de asseueratiõe. 19 nequaquã fuit adiutꝰ, negatio pręsentis nõ iuuat 20 & pass. eiꝰ nõ adiutꝰ est. negatio futuri 21 nõ iuuabit, & pas. eius non iuuabitur.

M, masculinum, F, fœminæum, D, duale, pl, plurale significat. Verbum ex verbo spatiis, lineam ex linea numeris cognosces. alioqui enim non potuisset contineri interpretatio e regione.

Postquam paucis, & quantum exculptarum tabularum tenuitate licuit, verba ipsa sub vno exẽplo absoluimus, videndum est, vt idem de nomine fiat. Primum in vno & altero participio videbitur forma dualis & pluralis numeri, & modus formandi fœ. a masc. Sed mihi videor non satis rẽ ipsam aperire nisi inflexionis nominũ, id est, variationis a singulari ad dualẽ & pluralẽ, & ad fœmininũ obseruationẽ rudiorũ gratia, vt qui cupiã omnibus prodesse, aperiã, atq; oẽs subiectæ tabulæ particulas minutim exponã, vt in verborum tabulis feci. Primo loco igitur est participiũ præsentis temporis quod seruaueram ex ordine ipsorũ verborũ. singularis præcedit, dualis sequitur, pluralis absolutus, id est, sine constructione est in tertio loco, tres voces sequentes sunt pluralis constructiui (quanuis sæpe confundunt) quartus locus est fœminini, in tribus numeris. Sequitur aliud participium præteriti temporis passiuum, pari numero & genere. Forma inde diminutiuorum eorundem temporum & nominum, Inde nomen excellens, id est, quod significat rem non perfunctorie fieri, nec per trãsennam, sed diligentissime, quod vna tantũ voce demonstrant Arabes, mirum quanta fœlicitate, quamuis illæ duæ formæ non tam sunt scriptæ propter deductionem a suo verbo, quam propter formam. Nomina enim quando significant aliquid sensim & perfunctorie fieri, ita formantur vt prima forma, quando totis neruis (quod aiunt) fit excellens, vt in secũda. Reliqua nomina quæ virgulas habent pro exemplo, sunt pro forma imitanda tantum non pro significatione. vt sunt nomen loci & tẽporis, instrumenti, vicis vnius &c. Sequitur inde verbum cum affixis, vbi & nominis ratio habenda est, inde variæ & promiscuæ formæ nominum & comparatiuorum, quantũ tabulę excussæ & compendii ratio exigit, se offerunt.

اسم فاعل
ناصر ناصران ناصرون نصّار
نصر نصرة ناصرة ناصرتان
ناصرات نواصر ٥ اسم مفعول
منصور منصوران منصورون ومناصير
منصورة منصورتان منصورات ٥
وتصغير منهم فاعل نويصر ٥
مفعول منيصر ٥ ومبالغة فاعل
نصّار ٥ مصدر ميمي اسم زمان اسم
مكان منصر ان ات ٥ اسم آلة
منصر ان ات ٥ بناء مرة نصرة
تان ات ٥ بناء نوع نصرة ان ات
اسم منسوب نصري يان يون ية
يتان يات ٥ اسم تفضيل انصر
ان ون نصرى نصريان نصريات
فعل تعجب ما انصره هما هم
ها هما هن ك كما كم ك كما
كن ني نا ٥ اختلاف الجمع
بالف ماء مياه شفة شفاه عضو اعضاء
بدن ابدان مرض امراض لون الوان
حمى حميات قليل اقل كثير اكثر
قوي اقوى طويل اطول طويل
جدا ٥ لذيذ الذ او لذ من هذا لذ
جدا رطب رطوبة ارطب يبس يبوسة
برد برودة تبريد ٥ وجمع بواو راس
رؤوس بطن بطون حلق حلوق
حرف حروف افراط تفريط وضع
موضع مرض مريض لان لين
برا برء صحة صحيح

1 Nomen agens. 2 iuuans, duo iuu. tes. p. tes. pl. mascul. 3 tes, tes, uans, f. tes. du. 4 tes plu. tes plur. Nomen patiens. 5 adiutus. ti. d. ti. p. ti. p. 6 ra, fœm. tæ. du. tæ. pl. 7 & dimin. eorũ. agẽs. parum iuuans. 8 & patiens, parum tus. & excellen. ag. 9 uãs multum. Infin, cum mẽ, no. tempo. no. 10 loci-nomen instruenti-. 11 -nomẽ intentionis vicis vnius. - 12 -Inten. vnius modi- 13 nomen gentile.- 14 -adiectiuum,- 15 16 Verbum affixũ. quis iuuit eũ eos duo, eos. pl. 17 illam, illas duas, illas, p. te vos duos vos. masc. 18 te, fœm. vos. du. F. 18. vos. p. F. me, nos, differentia plu. 16 cũ eliph. aqua, æ, res, res. p. membrum. a. 20 corpus, ra, morbus, bi. color, res. 21 febris, es. parum, minus. multũ, plus. 22 fortis, ior, longus, ior. lõgus. 23 valde. suauis, ior. vel iori sto. suauis. 24 valde. humidus. ditas. ctatio, siccus, citas. 25 frigidum, ditas, gefactio. & plur. cũ vau caput 26 capita, venter, tres. guttur, guttura. 27 litera, literç. excessus, diminutio, posuit. 28 locus. morbus, ęger. tenuauit, tenue. 29 sanauit, sanitas. robur sanus.

Regulæ quædam lectionis ab ipsis Arabibus desumptæ, vt confirmentur quæ ante dixeram, vbi referas omnia ad numeros lineæ inseruientes, quia aliquando linea lineæ non poterit respondere.

الكلام مداره على ثلثة معان الفاعلية
والمفعولية والاضافة فالرفع
للفاعل فالنصب للمفعول والجر
للمضاف اليه وما سوى ذلك يلحق
بها حرفان ترفعان الاسم وتنصبان
الخبر ما ولا نحو ما احمد حاضرا
حروف تنصب الاسم وترفع الخبر
ان وان كان ولكن نحو ان زيدا
قايم حروف تجر الاسم واحد فقط
بك وبوت القسم من الى في على
رب عن مذ منذ حتى كا شا عدا خلا
نحو جات بزيد و بالله وتالله
اليوم الان حينيذ قد فقط خذ
متى بكرة بكر صبح ظهر عصر
مغرب قط عشا امس غدا عام
بعد غدا اين ماين ثم ثمة هنا هناك
فما لما البتة احفظ داخل برا خارج
هل ايضا اذا عهد جدا مثل كمثل
بدية مارة
بين فوق غير سوى بلا لكن
بل يلي دون من اجل بعد
حول قدم مع معا قبل
انا اني لي الى على نا نحن لنا الينا
انت انتم انتن ه هو هما هم ما اي
اذني ذا هذا هذه الذي اذان
الذين التي اللتان الاولى ايه
من ذا ذان اذين ثلاذي تي
تان تين ذاك ذلك ذا كمن

1 Dictio diuiditur in tres significationes. agentem, 2 patientẽ & adiunctionẽ. rapha autẽ 3 est in agẽte. & natzab ĩpatiente & ger 4 In adiuncto ipsi (nomini) & quicquid ęquale istis est cõprehenditur 5 in ipsis. Duę dictiões dãt rapha nomini, & nassab 6 adiũcto sunt nũ & nõne, vt nũ ahmad p̃sens est? 7 Dictiões dantes nassab nomini & rapha adiũcto 8 qm̃, si, lcz sit, ideo, sed, vt quod zeid. 9 stat in pedes. Dict. dantes ger in nomine singulari solũ 10 be, lã, cheph & ie, vau, te, iurãdi, de ad, in, intra, super. pra, 11 sæpe, de, ab, a, ab, abs, quousq;, p̃ter. ter, ter 12 vẽi rẽ cũ zeido. & p deũ p deũ. 13 Hodie, nũc, nũc, iã, tũ, & tũ. 14 qñ, mane, mane, diluculo, meridie, inter 2. &. 3. hor. 15 vespi, aliqñ, prima vigilia, heri, cras, pridie, 16 nudiustertius, vbi vnde, illic, inde, illuc, illac, 17 quid, adquid, vsq̃, nũ custodio? intra, intro, 18 nõne? pariter, qñ, nuper, valde, sicut, velut. 19 primo, aliqñ. 20 inter, tra, supra, sine, sine, sub. 21 ab, circa, circũ, præter post, de, causa, post. 22 circa, ante, cũ, vna, ante. 23 Ego, ego, mihi ad me, super me, nos, nos, nobis ad nos. 24 tu, vos, m, vos fœ. eum, ille, illi duo, illi pl. quis? qui cũq;. 25 quilibet, iste, iste, ista, fœ. qui, qui duo, 26 qui pl. q̃, q̃ duæ, q̃ pl. q̃ plu. quicũq; q̃cũq;. 27 quis vel qui, iste, isti.

In hac tabula habes generalem regulam, quam solent de legendi modo tradere. Intelligunt autem dictionem illic solum dici de nomine. Verba habent suos canones ex emthi lath, id est, ex coniugationibus vt præfiximus. Consignificatiua autem vt sunt coniunctiones, præpositiones, aduerbia, pronomina &c. ipso legendi vsu percipiuntur, nec finalia puncta, vt nomina solent mutare. Per agens nomen, intelligunt quod grammatici nostri dicunt suppositū. Per patiens, dictionem rectam, per adiunctum vero possessionem, vt in, liber Petri, Petri est adiunctum, aliquando intelligunt adiectiuum ipsum, quod inferius vocant socium nominis præcedentis. Sed hæc dixeram ipso exordio, post illas dictiones seu, vt herph, dictio illorum sonat, literas (nomine enim literarum comprehendunt, quæ Græci σύγκατηγορήματα appellant, quemadmodum enim consignificatiuæ dictiones nil per se nisi nomini & verbo iungantur significant, ita nec literæ, nec syllabæ, nisi in dictiones significatiuas coalescant) habes quæ solent mutare frequentius puncta vltima in ipsis nominibus. Multas pręterea in suo nahu id est, in illa grammatices parte, quæ de legendi & scribendi præceptis scribit, habent alias regulas illarum dictionum quæ nomini aut verbo, vel addunt, vel adimunt punctum in fine, verum illas in magnis grammaticis expectabitis. Subsequuntur aliquot aduerbia magis communia, vtpote temporis loci, &c. Illis præpositiones magis communes annexę sunt. Pronomina autem & relatiua c emōstratiuaq; faciunt tabulæ finem. Hanc nostram in Arabicas literas introductionē, quæ cæteris exeundi causa fuit si pro magnitudine expendetis fortasse suo cōpendio diminuet sibi precium, sin pro animo a quo proficiscitur, & pro rei difficultate, ac fortunarum nostrarum tenuitate estimabitis, æqui, bonique vos consulturos certo scio. Scitis enim quam sit arduum res ipsas ipso exordio aggredi, & quam facile in nostris cæcutiamus, in aliorum lucubrationibus nobis plusquam lincæi sint oculi.

De indica

De Indica lingua.

FAlſo & Hebraicę & Chaldaicarum
(Chaldaicas autem voco duas illas
quę in Aſia a puritate Hebraici ſer-
monis olim deflexerunt, vnam Aſ-
ſyriam Babilonicamve, alterã Hie-
roſolymitanã, quæ Chriſti tempori-
bus, vt multis non leuibus arguẽ-
tis conſtat, erat vulgaris in tota Sy-
ria, in prima quarum erat deſcriptũ
Targum ſeu Paraphraſis Babilonica, in hac eadem, ſed Sy-
ro ſermone) linguarum ignorantia aſſeruit cum vulgari-
bus hãc eſſe Chaldaicã Iohannes Potkenus qui nobis pſal-
mos Dauidicos & Cantica Canticorum in hac lingua ex-
cudi curauit. Illi pro aſſerenda & altius referenda ſua ori-
gine Chaldaicam dicunt, quod audiuerint Chaldaicam ſta-
tim poſt Hebraicam fuiſſe primam. Sed & ſi non ſit Chal-
daica, minus tamen antiqua non eſt. Tertius enim filius
Noachi Cham, (cui & ſuis, fuit habitatio Affricæ & Ae-
thiopiæ interioris (vbi nunc iſti habitant) a patre adiudi-
cata) illuc Chaldaiſmi & Hebraiſmi traduces trãſplantauit,
qui in hãc vſque diem durant, apud illos Chriſtianos Nu-
bianos, in Sabachta regione auſtrali, vnde ad viſitandum
Salomonem regina illa auſtri venit, quique hactenus iam
a conuerſo per Philippum, Candacis illorum (erat iam ante
tem pora Alexandri magni id nomen reginis Aethiopum
commune) reginæ Eunucho, hac lingua colunt Chriſtum,
primumque Rhomano Pontif. Eugenio. iiij. innotuerunt
& hodie maxime cum Portogalenſibus Africæ littora illa
incolentibus frequenter conuerſantur. Illos vero Aethio-
pas Indos Coloratos Vergilius appellat, dũ dicit Geor. 4.
Nilum ab Indis deuexũ, color Indus Aethiopibus & Indis

Asiaticis comunis, vox omnium linguarum orientalium, vocantium, aliorum Hindi, aliorum Hundi, quorundam Hundistam, Indos diei asserit. Quãuis hæc vt asserunt illorum presbiteri, quos Constantinopoli & Venetijs vidi, sit etiam Christianis orientalibus communis, & maiori parti Indorũ etiam διαβολοσικῶρ. Est autem adeo Hebraicæ, Chaldaicæ & Arabicæ affinis, vt rara admodum sit in hac dictio, quin in aliarum aliqua reperiatur. Nullo igitur poterit edisci temporis dispendio. Ad confirmandam autem illorum priorum Hebræorum originem mihi non parum habere momenti hæ linguæ apud omnes gentes dispersæ videntur. Nisi enim esset Hebraica lingua principiũ harum omnium, nũquam posset fieri vt tot linguæ in tam varijs orbis partibus dispersæ, iam tot annorum millia ita affines essent & ad illam vnam ita accedentes, vt ea diligẽter cognita illas discas faciliori negotio, quam latina lingua quidam adiutus Italicam Hispanicas Gallicam Siculam, est enim inter illas tantumdem affinitatis vt per Hebraismum in illas deuenias. Quum autem, illius cognitio te allicere per se debeat vt omnes Christum colentes se mutuo intelligant non tibi quicquam in hac re suadere conabor.

Primum autem iungam illorum syllabarium alphabetumve postea legendi modum.

Indicum alphabetum. literæ sunt 26.

ሀ ሁ ሂ ሃ ሄ ህ ሆ	hă ʼh ה hū hī hā hē hŏ hō.
ለ ሉ ሊ ላ ሌ ል ሎ	la l λ Græ.
ሐ ሑ ሒ ሓ ሔ ሕ ሖ	ha h ח.
መ ሙ ሚ ማ ሜ ም ሞ	ma m.
ሰ ሱ ሲ ሳ ሴ ስ ሶ	sa ס.
ረ ሩ ሪ ራ ሬ ር ሮ	ra ר
ሠ ሡ ሢ ሣ ሤ ሥ ሦ	ssa heb.
ቀ ቁ ቂ ቃ ቄ ቅ ቆ	ka ק k
በ ቡ ቢ ባ ቤ ብ ቦ	ba ב b.
ተ ቱ ቲ ታ ቴ ት ቶ	ta ט t
ኀ ኁ ኂ ኃ ኄ ኅ ኆ	ha ח
ነ ኑ ኒ ና ኔ ን ኖ	na נ
አ ኡ ኢ ኣ ኤ እ ኦ	a א
ከ ኩ ኪ ካ ኬ ክ ኮ	cha ch. כ
ወ ዉ ዊ ዋ ዌ ው ዎ	va ו.
ዐ ዑ ዒ ዓ ዔ ዕ ዖ	a ע
ዘ ዙ ዚ ዛ ዜ ዝ ዞ	za dhal. ז Chald
የ ዩ ዪ ያ ዬ ይ ዮ	ia. י. i.
ደ ዱ ዲ ዳ ዴ ድ ዶ	da. d. ד.
ገ ጉ ጊ ጋ ጌ ግ ጎ	ga. g. ג.
ጠ ጡ ጢ ጣ ጤ ጥ ጦ	ta. t. ט.
ጰ ጱ ጲ ጳ ጴ ጵ ጶ	pa p.
ጸ ጹ ጺ ጻ ጼ ጽ ጾ	tza צ tz.
ፀ ፁ ፂ ፃ ፄ ፅ ፆ	zza zz Italorum.
ፈ ፉ ፊ ፋ ፌ ፍ ፎ	fa. ph. vel f.
ፐ ፑ ፒ ፓ ፔ ፕ ፖ	pa. p.

Omnes istæ syllabæ numero 7. sunt lõgæ, præter a primũ & o primum, cum quibus frequenter quiescit litera, nõ secus quam cum seua apud Hebræos, sed frequentius quiescit o paruum, quam a. Sunt autem numero. 162 syllabæ. Illæ literæ Hebr. monstrant quomodo differant variæ literæ in hac lingua.

Abbreuiationes.

ኰ ኵ ኲ ኳ ኴ	chuo, chuu, chui, chua, chue.
ጐ ጕ ጒ ጓ ጔ	quo, quu, quui, qua, que.
ቈ ቍ ቊ ቋ ቌ	Kua, quu, qui, qua, que.
ኈ ኍ ኊ ኋ ኌ	huo, huu, hui. hua, hue.

Numeri a Græcis desumpti.

፩ ፪ ፫ ፬ ፭ ፮ ፯ ፰ ፱	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.
፲ ፳ ፴ ፵ ፶ ፷ ፸ ፹ ፺	10, 20, 30. 40, 50, 60, 70, 80, 90.
፻. ፪፻. ፫፻. ፬፻. ፭፻.	100, 200, 300, 400, 500.
፲፻. ፴፻. ፰፼. ፲፼	1000, 3000, 80000, 100000.

ይእዜ፡ትስዕር፡ለገብርከ፡፡
በሰላም፡እግዚእ፡በከመ፡እዘዝከ፡፡
እስመ፡ርእያ፡አዕይንትየ፡አድኅኖትከ
ዘአስተዳሎከ፡ቅድመ፡ኵሉ፡ሕዝብከ
ከመ፡ትክሥት፡ብርሃነ፡ለአሕዛብ፡፡
ወክብረ፡ለሕዝብከ፡እስራኤል፡፡
አኮ፡ለነ፡እግዚእ፡አኮ፡ለነ፡፡
ለስመ፡ዚአከ፡ፃሀብ፡ስብሐተ፡፡
በምሕረትከ፡ወበጽድቅከ፡፡

መዝሙር፡ዘዳዊት፡፵፪፡፡

ፍታሕ፡ሊተ፡እግ፡ወተበቀል፡በቀልየ
እምሕዝብ፡ወዝዓን፡እምጽድቅ፡፡
እምብእሲ፡ዐመፂ፡ወጸልሐዊ፡ባልሐኒ
እስመ፡አንተ፡አምላኪየ፡ወኃይልየ፡፡

ሃሌ፡ሉያ፡፡

ሰብሕዎ፡ለእግዚአብሔር፡ኵሉ፡
አሕዛብ፡፡ ወይሴብሕዎ፡ኵሎሙ፡
ሕዝብ፡፡ እስመ፡ጸንዐት፡ምሕረቱ፡
ላዕሌነ፡፡ ወጽድቁ፡ለእግዚአብሔር
ይሄሉ፡ለዓለም፡፡ አሜን፡፡
ኵሉ፡ነፍስ፡ይሴብሖ፡ለእግዚአ፡፡

2 Ioze tafhoro lagaborcha 3 bafalã ogzio bechem azazcha 4 ofm roia aointi achnotcha 5 zaaftadalocha codum chuulo hozbocha 6 chã tochfto borhan laahzab 7 vechobra lahzabcha ofra el. 8 Acho lana ogzio acho lana 9 Lafm ziacha nahab fobhata 10 bemhoratcha vebetzodu hecha. 11 Mazmur zadauit,42. 12 photah lith ogzio vetabcal bacli 13 omhozbo vozuan omtzuduq 14 ombo offi amaffi vatzlehouu balehani 15 ofma ant amlachii vehaili. 16 haleluia 17 Sabho laogziobher chulechum 18 achzab veiffebchuo chuulomu 19 hofbo, ofma tzananth mahratu 20 laalena vetzodochul ogziobher 21 iohelo lealem. Amen.

22 Cbuulo naphs ifbecho laogziobher. 23 Chulo lofan iogain Chroftos.

2 Nunc dimittis feruum tuum 3 in pace domine fecun=
dum verbum tuum 4 quoniam viderunt oculi mei falu
tare tuum 5 quod præparafti ante omnem populum tuũ
6 etiam reuelationem luminis gentium 7 & gloriam po
puli tui Ifrael. 8 non nobis domine non nobis 9 fed no

mini tuo da gloriam 10 propter misericordiam tuā & ve-
ritatem tuam. 11 psalmus Dauid 42. 12 Iudica mihi do-
mine & age causam meam 13 a populo vacuo a iustitia
14 ab homine malo & fraudulento libera me, 15 quia tu
es deus meus & fortitudo mea. 16 Halleluia. 17 laudate
dñm omnes vos 18 gētes laudate eum omnes 19 populi.
Quoniā confirmata est misericordia eius 20 super nos
& veritas domini 21 manet in æternum, Amen. 22 omnis
spiritus laudet dominum. 23 omnis lingua confiteatur
Christum. Si in his te exerceas diligenter satis tibi erunt
pro lectione. Quum ampliora desiderabis conferas te ad
psalterium indicum de quo ante dixi.

De lectione.

Caret hæc lingua vocalibus, quarum loco adiungit quædam puncta literis ipsis quandoq; ad latus aliquando infra aut supra, quæ quia vario fiunt modo omnia in syllabario addere volui & abbreuiationes etiam ipsas nec quid desyderes. Sunt syllabæ numero 162. in quibus puncta omnia reperias. Numeri ipsi a Græcis sunt desūpti vt figuræ ostēdūt. cæterum facilioris lectionis gratia aliquid precationū adscripsi latinis literis expressum & explicatum. nolo autem prudentem lectorem latere quod hæc sola oriētalium quæ ab Hebræa originē habēt legitur nostro modo, a sinistra in dextram quod illi cum Armenica conuenit, quæ parum est affinis Hebraismo.

Conueniunt signa grammaticæ Indicæ cum Hebræis adeo vt vix differant nisi in Za quod pro articulo & relatiuo qui, quæ, quod, & vt semel dicā loco daleth Chaldaici scribunt, & A primo, quo vtuntur cum puncto i, ad negationem, præter officia cū Hebræis cōmunia, & chaph qui præter ea quod omnia officia chaph Hebræi tam in principio quam in fine facit, est etiam in verbis præteriti tēporis, vbi in cæteris linguis oriētalibus, ponitur te vel tau, & ha-

bent isti in verbi præterito omnia puncta Arabum vt, vbi dicunt Arabes natzara natzarta, nassartu, nassarat, ta, tum, tun. i. iuuit &c. Isti dicunt gabar. i. fecit, gabarbcha fecisti gabarchu, feci, gabarchat fecit mulier, gabarchum fecistis, viri, gabarchun, stis mul. &c. Ita vt longe falsissimum asseruerit nobis Pot kanus, qui ait illos regulis grammaticis carere. Quãuis enim illi per suæ linguæ familiaritatem non obseruent fortasse, illius tamen partes erant quia volebat nobis linguam incognitam offerre, & ipsius artem obseruare & tradere, vt illius diligẽtia vti possemus. Quis enim nescit quandiu linguarum puritas integra manet apud suos, non esse opus regulis? quia ex vsu seruatur, vnde olim quum essent in summo honore & vsu familiari literæ latinæ, Grammatici noui homines, tanquam qui in re nullius momenti operam & oleum perderent, vocabantur, nec illorum fuit vsus nisi vbi maiestas Romani sermonis declinauit, aut ad exteros transijt. Quod ad me attinet, si per otiũ & rem familiarem mihi liceret copiam authorum & characterum illius linguæ ad typographiã nancisci, certe omnia huius præcepta non difficilius quam Hebraica me posse tradere confiderem; Id enim iam feci in multis linguis, & iam mihi parum familiaribus. Turchicam præceptis constantinopoli, quantum licuit, conclusi, Græcam vulgarem quia multum suæ grammaticæ affinis est præceptis mihi paulo minus cõmunem ipsa Gallica ac patria reddidi. Dudum de Italica quantum (præter conuersationem cum Italis hominibus) licuerat homini Gallico & iuueni idem feceram, quam ausim fortasse adserere mihi adeo esse in prõptu vt patria, tantum valet vbique ars & sedulitas. Sed de his satis, Olim si hæc nostra placuerint, vbi erit vnde possimus nostram hanc philologicam vitam tollerare, otium nostrum vt solemus reipublicæ natum ostendemus.

De lingua Græca.

SVperfluum plane mihi videretur, post tot authores grammatices aliquid de hac lingua dicere, nisi promisissem ipso exordio me omnes omnium gẽtium characteres exhibiturũ. Apud Græcos enim Moscopulus, chalcondylas, gaza, chrysoloras, Lascaris, Hepheſtiõ, Phrynicus, & plerīq; alij, ex Latinis vero, Vrbanus Franciscanus amplissime & sub compendio, Sanctes Pagninus, Oecolampadius, & Melãchton, & plerique alij, nobis hãc tradiderunt, vt sit plane in littore, quod aiũt, seminare vel toties tractata attingere. Prudens lector omnia boni consulet, quum semel nouerit nos velle rerum originem ab ipso capite deducere. Quemadmodum enim ostendimus ex Hebraico fonte orientales & meridionales linguas dimanasse, Ita & hic statuimus. Georgianorũ enim characteres & Seruianorum nil aliud sunt quam Græci, partim corrupta, partim adaucta literarum serie, quos vt melius cognoscas præmittendæ sunt Græcæ vnde defluxerunt. Sunt hodie in vsu sacrorum & vulgaris idiomatis Græcis, sub imperio Turchorum habitantibus, in Peloponeso, Græcia proprie, Macedonia, Thracia, & insulis maris mediterranei potissimum quæ ad mare ægeum pertinent, & vocantur patrio vocabulo, Rhomæi, horum &iam multæ sunt Coloniæ traductæ in tota Asia minori quam Natoliam dicunt, sed præcipue in illius maritimis locis ac versus Armeniam minorem quam Turchæ ea ratione Rhom, id est, Græciam appellant.

Α α ∂ alpha a ore aperto.

Β ϐ ϵ υ vita v consonās. carent b. litera loco cuius vtūtur ϖ, post μ vltīa figura in vetustissimis exēplaribus grçcis reperitur, a latinis, vt credo mutuata.

Γ γ ϒ gamma g ante se & κ & χ sonat ν.

Δ δ ∂ delta d. leniter aspirando lingua extrema admota dentibus.

Ε ε epsilon e tenue. vt e latinū in fine ante s. vt in dies nec enim legitur, vt in dedi, sed ore magis aperto.

Ζ ζ ξ zita, z. dorici resoluunt in σδ. vnde constat.

Η η ita Neoterici per i legunt, antiqui per e longum, vt differre ab e psillo, tenui vel breui, proferebant.

Θ ϑ θ thita th inspirando.

Ι ι iota. i. consonans in principio diuisim legitur.

Κ κ cappa k. post γ. loco ν legitur per g.

Λ λ λ lambda l. cum i, sonat lenius vt λίτρα glitra non litra.

Μ μ my m.

Ν ν ν ny n. ante μ ϖ ϐ φ. profertur vt μ. cum i, voc. sonat lenius, vt νίκη gnike.

Ξ ξ xi x.

Ο ο o, micron, id est breue.

Π π π ϖ pi p. post μ & ν sonat b.

Ρ ρ rho r. vix sentit aspirationem nisi quum geminatur.

Σ σ ς sigma s, cum sibilo semper profertur, nec fit blesum inter duas vocales vt s. latinum.

Τ τ taf τ. post ν, sonat d. latinum

Υ υ √ ypsilon, id est, tenue, id est inter i. & v.

Φ φ phi. ph inspirando.

Χ χ chi. ch. aspirando.

Ψ ψ psi. ps.

Ω ω o, mega o, longum.

Exempla varię lectionis, de β, βῆμα vema, non bema. de γ, ἄγγελος angelos, nō aggelos vt ſcriptū eſt. ἀνάγκη ananſge, non anagke. βράγχος vranchos, nō vragchos. de ζ, φράζω φράσδω. de iota, ἰατρός, hiatros triſſyllabum, de κ ἀνάγκη anange, non anagke, de ν, τὸμ πετρόμ, τὸμ μιαρόμ, τὸμ φῶρα, τὸμ βοῦμ. tom Petron, tom miaron, tom phora, tom boum. de π πέμπω τὸμ πέτρομ. pembo tom betron, non pempo, ton peſtron. de τ, ἀντι andi non anti &c. quæ omnia fiunt euphoniæ gratia. In tabula proxime ſequenti præter diuiſionem elementorum tradi a cæteris grammaticis ſolitam, volui etiam mutas nouem per inſtrumentorum quorum officio proferuntur partitionem diſtributionemve diuidere. Illa enim diligēter obſeruata, nullo quaſi negotio quū ad ipſas deueneris coniugationes facile mandabis memoriæ, quæ alioqui ſunt ſatis difficilia, quum igitur tibi conſtabit, labiorum officio prolata elementa præcedere ante ω in prima coniugatione, duplicem eiuſdem prolationis formare futurum eiuſdem, aſpiratam eiuſdem articuli dare tibi præteritum, nō erit cur te multum torqueas, niſi in diligenter perdiſcēdis elementis. Statim eadem ratione a palato prolatas, dices eſſe ſecundę, duplicem futuri, aſpiratam præteriti. Tertiæ vero, dentium officio prolatas. σ. futuri, κ, præteriti. ι. autem in omnibus eſt tanquam externum & additamentarium, & poteſt tolli præcipue in Aoriſtis ac futuris ſecundis ac præterito medio. Literæ autem immutabiles ſunt quartæ coniugationis, eædem in futuris ſeruantur, correpta verbi penultima, κ, eſt pro præterito in omnibus coniugationibus pręterquā in prima & ſecunda quando verbum habet aliquam vocalem ante ω, tunc eſt quintæ coniugationis vel contractorum. Sed hæc in tabulis. quum ipſas duplices videris vnde componantur, facile erit nominum in illas finitorum genitiuos formare ab illis. Vide diligenter tabulam & memoriæ commenda.

G

Literarũ aliæ.

- vocales 7. α, ε, η, ι, ο, υ, ω.
  - ex quibus
    - 2. longæ η, ω.
    - 2. breues ε, ο.
    - 3. dubiæ α, ι, υ.
    - 3. mutabiles α, ε, ο. mutatur α & ε, ĩ η. ο. ĩ ω. ĩ
    - 4 mutabiles η, ω, ι, υ. (augmẽtis p̃teritorũ
    - 5. præpoſitiuę in diphthongis. α, ε, η, ο, ω.
    - 2. poſtpoſitiuæ in diphthongis. ι, υ.
  - Diphthongi propriæ ſex, impropriæ. 6.
    - αι, αυ. ει, ευ, οι, ου. ᾳ, ῃ, ῳ, ηυ, ωυ, υι.
    - æ, auſ, ei, euſ, oi, ou. a, e, o, iſ, oſ, i.
- Cõſonantes 17. β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, ς, τ, φ, χ, ψ.
  - ex quibus
  - mutæ 9.
    - β, γ, δ — tenues. — labij. æquiualentes. β, π 1º ψ φ, φ
    - π, κ, τ — mediæ. — palati. ęquiualentes. κ, γ 2º ξ χ, χ
    - φ, χ, θ — aſpiratæ — dẽtium. ęquiualentes. δ, τ 3º σ κ, θ
    - prolatio ipſa te docet coniugationes.
    - literę coniugationum. futurorum. præteritorum.
  - Semiuocales. 8.
    - ex quibus
    - immutabiles 4. λ, μ, ρ, ς [illegible]
    - Duplices. 3.
      - ζ. fit ex σδ, σσ.
      - ξ, ex κσ, γσ, χσ.
      - ψ, πσ, βσ, φσ.
    - σ. μονάδικον. i. ſui iuris, dicta autem eſt ſic, quod in aliorum elementorum claſſem non recipiatur, ſed ſola ſuo iure remaneat.

Passiones dictionis, ſeu ut vocant προσῳδίαι, i. accentus, ſunt 8.

- Spiritus. 2.
  - tenuis ᾿ ἀλλὰ alla
  - aſper ῾ ἅλς hals.
- Accent᷒, 3.
  - acutus ´ θεός.
  - grauis ` θεὸς μέγιστος
  - circunflexus ῀ ὁρᾶν.
- Apoſtrophos, ſignum deperditæ vocalis, in fine. Sic τύπτ᾽ αὐτὸν pro τύπτε αὐτὸν tollit α, ε, ο, αι, οι, ante vocal. princi. dict. ſequentis.
- Hyphen. quando duo ſeparata iunguntur ſic ὅ‿τι.
- Diaſtole. quando diuiduntur coniuncta ſic ὅ,τι.

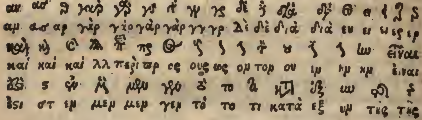
• Longam & breuem addebant antiqui, nunc vero ex vſu illarum notæ abierunt.

Quamuis ſit huius linguæ, vtpote quæ vocales habeat, lectio faciliſima, tamen vt rudibus deſeruiam, iungam quædā græce eademque latine exprimam, ac explicabo.

Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσετε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί. δοκοῦσι
proſeſchomeni de mi vattalogiſite hoſper hi ethniki. docouſi
orantes autem ne multum loquamini vt ethnici. putant
γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε
gar oti en di polylogia afton iſaconſtiſonde. mi oun omiothite
enim quod in multiloquio ſuo exaudientur. ne igitur imitemini
αὐτοῖς. οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι
aftis. idē gar ho patir hymon hō chrian echete pro tou hymas etiſæ
illos. nouit enim pater veſter quibus opus habetis anteq̄ vos petatis
αὐτόν. οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς. πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
afton. hutos oun proſeſcheſthæ hymis. Patir hymū ho en dis ouranis
illum. Sic igitur orate vos. Pater noſter qui es in cælis
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ
hagiaſtito to onoma ſou eltheto hi vaſilia ſou, genithito to
ſanctificetur nomen tuum veniat regnum tuum, fiat
θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν
thelima ſou hos en ourano ke epi tis gis. ton arton himon ton
voluntas tua ſicut in cœlo & in terra. panem noſtrum quo-
ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν
epiouſion dos himin ſimeron ke aphes himin ta ophilimata himon
tidianum da nobis hodie & dimitte nobis debita noſtra

ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὠφειλέταις ἡμῶν. καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς
hos he himis aphiemen dis ophileteς himon. he mi isenengis himas
sicut & nos remittimus debitoribus nostris. & ne inducas nos
εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασι-
is pirasmon alla rysæ himas apo tou ponirou. hoti sou estin hi vasi-
in tentationem. sed libera nos a malo, quia tuum est re-
λεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.
lia he hi dynamis he hi doxa is tous æonas. Amin.
gnum & potentia & gloria in sæcula. Amen.

Octo sunt Græcis partes orationis. Nomen, verbun, participium, pronomen, articulus, coniunctio, aduerbiũ, præpositio. Quinque primæ sunt declinabiles, tres reliquæ vsu percipiuntur sine declinatione, a Latinis differunt Græci in numero duali quem habent in partibus declinabilibus, quo carent Latini. Græci vero carent ablatiuo casu. genitiuus vel datiuus illius vices illis supplet. Carent illi interiectione quã subiungunt aduerbio, & ex pronomine duas partes orationis faciunt ipsum pronomen & articulum. Est autem articulus seu hic, hæc, hoc. & dicitur præpositiuus, alius seu quis, quæ, quod, vocatur subiũctiuus. Sed hæc omnia in tabula explicabo cum declinationibus & coniugationibus Modo autem visum est abbreuiationes quasdam communiores addere.

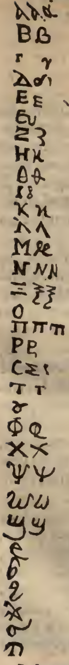
Erat in animo aliquid Grçcç grãmatices vulgaris edere vt Philomusi perciperent quantũ sit inter ipsas duas affinitatis. Sed visũ est cõmodius hanc seruare in suã classem cum olim, si videbitur esse ex vsu reipublicç, de Turchica Italicaq; tractabimus. De linguis autem vulgaribus velle etiam scribere, mihi erit vel cum Bembo illo vtriusque linguæ peritiss. commune. Is enim de sua lingua vulgari suis scripsit hominibus, Olim Christophorus Landinus, nunc

Ieſualdus, Velutellus, Fauſtus, Molzas, & pleriq; aliȷ̃ ita di ligẽter linguę hetruſcę præcepta ſuis hominibus explicãt, vt in vtraque lingua egregie ſunt verſati. Quanto magis rationi conſentaneum erit, externam linguam regulis obſeruatam ſuæ gentis hominibus relinquere? quod olim in quatuor aut quinque vulgaribus linguis, deo duce, fiet.

De Georgiana, Iacobitana'ue.

GEorgi ſeu Georgiani, vel vt vocantur a ſe & a Turchis & Tartaris Iurian, habitant hodie maxima multitúdine non longe ab eo loco vbi antiqui Georgos inſigni innocẽtia populos, iuxta Albanos collocabant. idq; tanta potentia vt hactenus nec Turcha, nec Tartarus, nec Perſa in quorum ſunt medio circũſepti mõtibus altiſſimis, potuerint in ſuam poteſtatem illos adducere, quãuis nominis Chriſtiani hoſtes ſint infenſiſſimi, in illos præcipue qui imperata detrectant, aut (quod vbique illorum nebulo Muhamedes exigendũ mandat aut pereundum recuſanti) vectigalia non perſoluunt. Permittũt alioqui Turchæ Chriſtianis omnibus liberam & arbitrariã ſuę religionis profeſſionem. Hi Georgiani his characteribus linguam Græcam qua vtuntur in ſacris & vulgarem quæ Tartaricæ & Armenicæ media eſt, ſcribũt, nec carent Græcis hæreſeos nota. In quibus tamen aut errent aut differãt, nemo Calogerorum vel papadum (illo enim nomine monachos, iſto, presbyteros intelligunt) vſquã dicere potuit, niſi quia hæ literæ ſunt illis cum Iacobinis (quod genus hominũ ſingulari proſquuntur odio & deteſtantur) cõmunes.

Iacobitas istos mihi ꝑsuaserim facile, quũ olim ob dogma peruersum Iacobi patriarchę Alexandrini qui vnam tantũ in Christo naturam asserebat, illis Christiana cõione interdictũ a patriarcha Cõstantinopolitano Dioscoro esset, has literas reperisse, quę olim fuerunt magno apud orientis ecclesias vsu, indeq; sub fidei principio receptę a Georgianis sunt, & hactenus seruatæ. Ante incursiones Barbarorum erant multi ad modũ Iacobitæ in Aegypto, Arabia, Mesopotamia, Chaldęa, Assyria, & p̃cipue in Syria ob loca sacra nunc pauci in Syria supersunt. Oẽs istos vt characteribus cõicãtes ita dogmate simili, vt puta Nestoriano quod totã infecit orientis ecclesiã, affines (quę causa olim fuit illos oẽs e cœtu Christianorũ eijciendi) crediderim: quod Græcorũ sacrificuli oĩm rerũ q̃ fastus & supbię ignari, apire nesciũt. Sed quia video a multis de his Georgis vbinã agat diuersa tradi & plane dubitari, visum est & in hac re nostrũ interponere iudiciũ. Quidam ait a diuo Georgio appellatos & in Arabia iuxta Mecham habitare, quod falsũ potest ostendi. Quos eñ vidi cũ illorũ legato Cõstantinopoli apud Turcham, nec Georgij nomen satis nouerant, seq; adserebant e confinio ipsius Armenię versus Tartaros, alios vero Iurgianlar. i. georgianos, vt vocãt, nullos nosse, p̃ter se, & quosdam suos qui circa Hierosolymam sacrorũ gratia habitant. Quę oĩa priscę cosmographię statuentis Georgos vbi p̄dixi, fidẽ adstruũt, illius nugas ꝓpalant. Auxerunt Christianorum numerũ tempore Cõstantini magni, regina illorũ morbo, a quadam captiua Christiana miraculo diuino liberata, quę statim Maritũ suũ & populũ sibi subditũ nouũ hominem induere persuasit. Fuit tum temporis principi pro vexillo Georgij imago. De ceremoniis istorũ & oĩm gręcæ linguæ affiniũ, In Tzeruiana dicam. Horũ characteres ab legato suo apud Turcham Cõstantinopoli habui, id tñ sine nomine, & discessit antequam habuerim vnde coactus sum Venetijs requirere nomina a quodã illꝰ linguæ pito. Sũt characteres oĩno serie, noĩe, & figura gręci. Sed deprauãt aliquãtũ scribendo, & nescio quot barbaros adiũgẽdo.

alpha a
veda v consonans.
gamma g
delta d
e e
tzo ſti
zieta z
eta i longum
theta th
ioda i vocale ſemper
cabba c
lambda l
my m
ny n
exi x
o o
pbi p
rou r
ſigma s
ta t
hic v declinãsad y
phi ph
chi ch
ipſi pſ
o, ŏ mega
ſchei ab Arabibus ſch
vvei ab arab. v conſ.
baſchi videtur a latinis h
or ab Armenis r
gimſa a Chaldęis g durum
ſima alia forma literæ græcæ ſ
ti conuenit cum taindo ſi addas caput T

In hac nil plane adſcribere, quũ ſit mere græca, conſiliũ eſt.

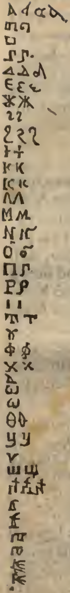
De Tzeruiana Poznania'ue.

REgiones istę sūt Europeę, inter Dalmatas, Illirios, Albanos, Macedoniam, Thraciā, & Iazyges Metanastas. Bosna em̄ vel Posna vel Bossina, durat, a Pannonia superiori & inferiori, ad Gepidas ex quibus fere cōstat. Zervvia vero seu Seruia est vbi olim erat Mysia superior, & extenditur a Danubio & Pannonia inferiori seu Liburnia, ad Thraciā & Macedoniam. Quid autē causæ fuerit cur in medio duarū totius orbis linguarū pręstantissimarū habitātes, linguā peculiarem inuenerint perquirēdo, hanc rationē ab illis qui ea vtūtur accepimus. Anno a Christi natiuitate circiter trecentesimo, Pannonijs, Illiribus, Dalmatis, & Mysijs erat vna eadēq; fere lingua permixta partim Gręco, parrtim Italo, & aliquādo Germ. ob viciniam sermone, quibus ipsis omnibus Hieronymus doctor theologus Dalmata characteres reperit (quos statim subiūgemus istis) vt quemadmodum a cęteris nationibus, lingua, ita & characteribus differrēt. Illis tādiu vna vsi sunt quandiu ecclesia Rhomana potuit Gręcam perferre. Quū autem esset Gręcis ob quędā ab ecclesia Rhomana, cōione interdictū, hi qui erant Græcis viciniores, characteres Gręcos vt plurimū, nomine priorū seruato, repererūt. Erāt em̄ iā Gręcis exosi ob Rhomanorū partes, istis, ob defectionē. Sed melius est vt apiam⁹ causā tā grauis in ecclesia christi schismatis. Gręci in hoc differebāt a Latinis. Quod cōsecrabāt ī azymis. Qđ credebāt spm̄ scm̄ a patre solo ꝓcedere. Quod libellū repudii impudicæ & sterili & morosæ vxori darent. Quod illorū sacerdotes vxores ducerent (quod est

Schisma in ecclesia.

cōmune omnibus orïētalibus Christianis, Indis, Iacobitis, Maronitis, Armenis, Georgianis, Græcis, Valachis, seu Mysis inferioribus, & vt semel finiam oibus omniū gentiū sacerdotibus, & fortasse fuit multis latinis vsq; ad tempora consilii Viennensis) Quod tantū idq; diebus dominicis & festis tantū, vnam missam in singulis locis dicerent. Quod pōpas in sacerdotibus detestarentur. Quod sub vtraq; specie cōmunicarent. Quod statuas, sanctorū in templis nō habent, sed tantū effigies, nos vtrunq;, quod sesquihęreticum proclamant dicentes, posse per statuas populum negligēter instructū, incurrere idololatriam, per effigies nō item. Hæc omnia hodie obseruant vt præscripsi, quæ vidi & audiui recito. Hodie oēs Græci, in desperatione, vt puto, summa seruitute adacti, sūt ipsis Turchis pene deteriores. Vnū genus tantū monachorū Basilianorū habent. Reliquos curiones, vocant Papas cōmuni vocabulo.. Singulos aūt papas tantū in singlis paroeciis habent, cū vno diacono, ne si plures essent questū ex rebus sacris facerent. Illis nō licet p vicariū plebi adesse vt nostris. Illorū ditiss. quisq; nō habet 80. lib. Possunt deponi a parochia si aliquid indignū se aut familia ex cuius institutione pbatur, admittāt. Ieiuni singuli parochi panē benedictū, festis diebus & quoties celebratur osculato sacerdote capiūt. Paschatis festo oēs post auricularē cōfessionē sub vtraq; specie cōmunicāt, & osculātur inuicē, dicentes Christos anesti, i. Christus resurrexit, & hoc faciūt amicis atq; inimicis vsq; ad triduū. Quatuor singulis annis quadragesimas ieiunio obseruāt, primā cōmunē nobiscū & eodē supputādi ęquinoctii verni ordine. Alterā vocant τῶν ἁγίων ἀποστόλων .i. sanctorū apostolorū, quindecim dies ante festa Ioāni baptistę, Petroq; & Paulo sacra, Tertiā τῆς παναγίας .i. diuæ virginis, vbi multi tm̄ dies, 15 alii totū mēsem ieiunāt, ante assumptionē virginis Mariæ: Quarta est in aduētu Dn̄icæ Natiuitatis. Cibus tum est illis panis, oleum, holera, oua taricha, sicca & recētia ex aceto & oleo. Reliqua nobiscum cū illis cōmunia sunt. Si quid superererit in libello nostro de moribus orientalium attingemus.

Alphabetum Tzeruſanorum, literæ ſunt 30.

As a
buchi b
vide v conſonans.
glagoia g
dobro d
ieſt e
exiuit ex, x
zielo z
zziemelie zz, tz
ixe non eſt litera, ſed numerus. 10.
i i
caco k
lvvide l
miſlite m
nas n
on o
pocoe p
reci r
ſlouo s
terdo t
vsch v vocalis non conſonans.
phert ph
chi ch
od od
o in principio & fine tantum.
thi th
ci cerafſum, vt proferunt Florentini, Tuſculani ve.
ciarui c
ſcha ſch. ab Hebræis.
gſcha gſch
hier. aſpirō eſt ſine dictiōis post cōſonātē, vel in medio ad tollēdū hiatum.
iat ia
ia ia
iu iu
ie ie
ieſt ieſt

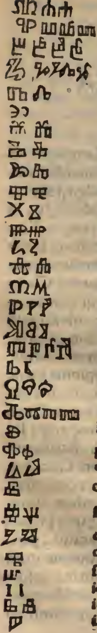
Nec hic quicquã adscribere decreui quum sint Græci vt plurimum characteres quibus vtuntur, quidã priscam illam suam linguam scribentes, in qua omnia vulgaria & sacrificium ipsum habent, alij Græcam cum sua scribunt, cuius modi sunt multi Valachorum (qui ad Dacos & Mysos inferiores pertinent) qui patriacham Constantinopolitanam audiunt. Plures etiam illorum qui ad Istrum agunt vt pars Lituuaniorum, & incolæ maris Pontici, Tauricæ Chersonesi, Paphlagonesque, vtuntur sacris more Græcorum communium. Sed de his satis.

De lingua Hieronymiana, seu Dalmatarum aut Illiriorum.

RAtione quam attuli superius, & vt fortasse in hac re etiam nomen consecraret immortalitati, suis conterraneis hos reperit characteres Hieronymus, quibus etiam ipsis totã legẽ vetus & nouum instrumẽtum cum sacrificio & precationibus traductã illorum idiomate scriptam reliquit, lõge sane ab opinione differẽs multorum, qui putant conspurcari sacras literas, si semel in manus populares venerint. Quãuis olim quo tẽpore nõdum a linguæ Græcæ & Latinę puritate deflexissent christiani primęuę ecclesię, omnes in illis linguis intelligerent sacras literas, imo imitabãtur ad lectionẽ, & cõcilio illo tã celebri in Nicea statutũ erat pœna interdicti, vt oĩs Christianus

D. Hieronymus scripturã vertit vulgari.

haberet apud se sacra bibliorũ scripta ea lingua qua posset intelligere, & Sũmus ille doctor de quo nũc agimus, filiolam vel 6. annos natã vult in sacris perpetuo esse, ab Ecclesiaste cõtẽptũ mũdi, a Prouerbijs expiscari sentẽtias in vitę humanæ vsum cedẽtes, psalterio Dauidico laudare deum, demũ vt se ad euãgelia ipsa & epistolas Pauli cõferat. Laudauit sũmũ sacrarũ literarũ, non tantũ lingua latina, sed & Hebraica studiũ, in tã nobilibus fœminis. Rex ille Galliæ Carolus curauerat eã ob rẽ sacra in linguã gallicã trãsfũdi. Sed quid facias in re tã exulcerata, vbi a capite ad pedes nõ est sanitas? vis ne vt plebecula rudis illa attingat, quę citius in malã partẽ accipiat q̃ in bonã, aut oĩno nõ intelligat? Fateor multa esse in sacris quę sũt difficiliora. Sed rogauerim per[que] nomẽ Iesu christi obsecrauerim illos quorũ interest, vt (quãuis tota antiqua ecclesia in qua nec ãbitio, nec auaritia, nec fastus peruaserãt sine interp̃tibus habere iubebatur) ex mẽte sanctorũ & antiquorũ interp̃tũ, Chrysostomi Basilij, Nazanzeni, Orige. Theophyl. Hieron. Augustini Ambros. Hillarij, Cypriani, &c. similiũ, loca difficiliora traducẽdo apiṛent, cętera q̃ nõ possunt in puersũ sensũ trahi, aut intelligi, nuda relinq̃rẽt, vt in hac re imitarẽtur tã sanctũ & tã magnũ virũ, cui nõ satis fuit, in suorũ linguã oĩa sacra transfundere, nisi & characteribus etiã reptis dicasset hanc volũtatẽ immortalitati. Hãc aũt historiã potes audire ab oĩbus illorũ sacerdotibus, & Venetijs, & in tota Dalmatia, pariter & ab omni populo, qui mihi hęc recitarunt quũ de suarũ literarũ origine requirerẽ. Excuduntur permulti admodum libri harũ duarum linguarum Venetijs vt illic distrahãtur. Tzeruiani oẽs subsunt Turchis, Boznaniorũ bona pars etiam. Illam linguam volui nõ tam gentis apud quem permanet quam authoris gratia adscribere. Videtur enim illam reperisse postquam Hebraicas & Græcas literas cognouisset, quia sunt multi characteres cũ illis cõmunes. Præterea omnia literarũ nomina significatiua sunt, vt aiunt, quẽadmodũ & Hebręis, quod in nulla alia fit lingua. Illam intepretationem nescio, linguæ ignarus.

Aſ a. ab Armenis inuerſum.
vidi v conſ. vr. v t.
buchi. b. br. bo. br. ab Armenis.
glagoia g. gd. go. a Græcis.
dobro d. a Græcis.
ieſt e a Græcis.
exiuit x
zielo z
zziema tz
iſſe ige numerus eſt nõ litera.
i i vocalis.
ige i conſonans.
caco k. ko.
luidi. l. a Græcis.
mis lite. m. a Græcis.
nas. n. no.
on o
pocoe p. p. po. a Græcis.
reci r
ſlouo ſ
terdo t. th. tu.
huch. y. vel. v.
phert ph. a Græcis.
chier ch. cho.
oco o mega.
ſchia t. c Tuſcan; vel ſch. abhebr.
ci c co
cierph
ſcia
ier
ies
ian,

Nec quicquam in hac lingua adscribam, quã illam tantum sui authoris diligentiæ nostris hominibus ostendendæ gratia tradendam susceperim.

De Armenica.

ESt in vsu sacrorum Armenis non tantum in vtraque Armenia habitantibus, vt putant vulgo, sedvbicũque Muhamedes auditur, vt in tota Asia minori, in Syria, in Tartaria, & Persia, & circa mare Ponticum (hodie nigrum maiusve vocant) præcipue ad Tauricã Cherronesum, vbi versantur in summo Turchorũ Muhametanorũq; oĩm priuilegio, ob id quod ostẽdũt quoddã diploma a Muhamede sibi olim cõcessũ, vbi ob beneficia quæ olim ab illa gente receperat, statuit, ne vsquam seruiant Muhamedicis. Ostẽtãt diploma quale olim & Sinaiensibus monachis in Syria donauerat idẽ nebulo, quod ipsum olim, cum exercitu & veteranis illis ab Heraclio in Asia post expeditionem in Chosroę regis Persarum filium relictis, humaniter excepissent. Seruarunt Sinaienses hoc priuilegium vsque ad tempora Gazellæ, seu Sulimi Turcharum regis, cuius temporibus quũ ostentarent illud audacius apud Sultanum Aegyptium illum, quem vicit Selimus, eo delato ad principem, ipso priuati sunt. Erat aũt tale (vt Armeni recitarũt frequentius, pariter & Turchę huiusmodi affirmãt), post quatuor aut quinque verba Arabica, immersa in attramentum manu formam manus & digitorũ imprimebat libello qualẽ etiamnum seruant Armeni. Illorum lingua vulgaris omnino

Turchica est, vt videantur aut hi ab illis, aut quod est vero similius, isti ab illis aut illorum finibus oriundi. Orant isti quasi more Muhamedicorum prouoluti in genua & ter osculantes terram, vbi Turchę tantum bis. Cæterum fuerunt vsque ad tempora Eugenij tertij in errore Nestorij quo abnegato tum se in fidem Rhomanæ ecclesiæ pars dediderunt. Homines vsqueadeo Gręcis inuisi, vt malint si lex permitteret, vel cum Turcha aut Iudęo contrahere matrimonium quam cum illis. Duplex causa odij est, quod olim fuerit illis inusta deterrimæ hęreseos nota, tum quod Romanis Christianis, quos nusquam vel Christianorum nomine dignarentur Gręci, consentiant. Is accedunt illi mores cum Turchis in oratione communes. Gręci enim vt plurimum erecti orant. Sapiunt reuera adhuc aliquid Nestorismi, nec enim festum natiuitatis celebrant, sed circuncisionis. Illorum sacrificuli triduo abstinent fœminis antequam recolant memoriam passionis Christi. Cętera sunt illis & Romanę ecclesię communia. Sed ad rem redeo.

Ayp a
bpien b.durum inter b.& p.
gqim g forte inter q.& g.
dta d durum inter d.& t.
iech latina E.vel Græca est e.
za z
e i
iet ie
to te
ge g
ini i
luen.latina est.l.
che ch
tza tz
qguien g fortiter prolatum a palato.
hho ח.aspiratio fortis vel duplex.
tsa ts.vel ſſ.durum.
gat g.vt profertur cum a,o,u.
gie g.ſtricta cum lingua interiori parte palati.
mim m
hi h.vel i
nu n
ſcha ש Hebræum.
vva u.conſonum.
ccha c.forte vel dupplex.
be b illirica buchi inuerſa est.
gge ge duriuſculum.
ra r
ſe ſ
vief v
tun t
re ſi occludas Græca est ρ P.
tſo ſ forte.
un,vel ſun, vel ſiun,digamma æolicum.
piur p
ke k,vel c vel q.
ief vel chief leniter aſpirando a græcis κ.
phe a Græcis ph. φ.
aip,iun,au, vel o.duæ ſunt literæ ayp,& ſiun.
amen.
aſtoſtz,deus abbreuiatum.
aſtotz,deus integre ſcriptum.

In gratiam illorum qui hāc linguam a nobis tam remotam, tot Christianis cōmunem, hactenus nobis nō visam, legere cupiunt, subiunxi orationē dominicā Latinis characteribus expressam & verbū de verbo explicatam, vltra quam si quis aliud in hac lingua requirat, cogitet quantum laborauerim in peregrinatione, in inuertendis sculptori characteribus omnium linguarum, & persoluēdis sculptoribus & typographis, putabit tum sane nos non veritos maximam reipublicæ gratia prouinciam, & quasi supra vires, suscepisse.

Postelli labor... gentia.

Oratio dominica, Armenica lingua.

Հայր մեր որ յերկինս դես
սրբոյ եղիցի անունքո:եկե
սցէ արքայութիւնքո:եղիցին
կամքքո որպէս յերկինս և
յերկրի: զհաց մեր հանապա-
զորդ տուր մեզ այս աւր:
և թող մեր զպարտիսմեր
որպէս և մեք թողումք
մերոց պարտապանաց:և մի
տանէր զմեզ ի փորձու-
թի:այլ փրկեայ զմեզի
չարէ զի քո է արքայութի
և զաւրութի և փառք
յաւիտեանս: ամէն.:

1 hair mer vr hierchins des 2 srboi ezisi anoncho elc es se- 3 archaiotaicho ezissin 4 chamkcho vrbis hierkins ie 5 etchri. Zachaz mer hanaba 6 gsord tour mez ais aur 7 ie touz mer zaabartis mer 8 vrbis ie mechtossumc. 9 merus barrbanas ie mi 10 tanir zame zprtzo 11 tai ail phirltai zamer 12 zare zaicho e arc haiotai 13 ie zairotai ie paouch. 14 auiteans Amen.

1 Pater noster qui in cœlis es 2 sanctum sit nomen tuũ
ven 3 iat regnum tuum.Fiat 4 voluntas tua,sicut in
cœlo & 5 in terra.Panem nostrum quotidi 6 anum
da nobis isto die 7 & dimitte nobis debita nostra 8 si-
cut & nos dimittimus 9 nostris debitoribus & ne 10
inducas nos in tenta- 11 tionem,sed libera nos a 12 ma
lo.Quia tuum est regnum 13 & potentia & gloria 14
per secula,Amen.

Descripseram plura,vt Salutationem angelicã & Regi sęculorum ac aliquot psalmorum versus,sed mihi meas tabulas labefactauit sculptor,vnde tędio inuertendi tam variarum linguarum characteres (est enim opus omnia quę excuduntur inuerti) nil vltra potui per occupationes adscribere. Habent quædam cum orientalibus quædam cum Gręcis,& Latinis cõmunia,& Gallis etiam,Nam vt Galli pluralia terminant in s, ita & illi vt bon,bons. illi erchin, erchins,cœlum,li,auitea seculum,auiteans,la. Eramneale beatus eraneals.beati. eramneales beata. aliqñ fit ita fœm. genus. srboy sanctus,srbouchi sancta.a Latinis habẽt mẽsiũ nomina & plures dictiones,a Græcis vt,ie quod quidã proferunt,he mi, & ne.ail alla,sed &c.cum Hebręis affixũ caph.co,tuus a,um. Sed frequenter dicũt hes tua in fœmino.vtuntur frequẽter za articulo vt zamech nos.zachas panis zaeclizi ecclesia &c. quod illis & Indis commune est Participia frequenter in al.desinũt.vt Chasceal,stans.meal ædificatus,orcneal benedictus,orcneales,cta.meueal mortuus, meueales,mortua,meueals, mortui. tzeneal,natus. chaccetzeal crucifixus, quandoque in ol, vt carol potens, &c. Habent præterea quandam casuum distinctionem, vt erchin cœlum,ercni,cœli,chair pater,chairni patris & patri,chairn patrem,astotz deus,astotzn deum.mer nos.merus nostrum & nobis.auiteans sęcula.auiteanis sęculorum & sęculis. Illa satis sunt.Inter omnes linguas quas vnquã audiui prolatione difficiliorem,hac non noui.

De lingua Latina.

DE hac profiteor me non velle doctis ſcribere ne in ſyluas ligna, quod aiunt, deferam, ſed quemadmodum exteras linguas non poſſumus ſine nominum explicatione (quod tamen apud illos qui illa vtuntur adſcribere, plane ſuperfluum eſſet & extra vſum) intelligere, ita nec exteri, quibus etiã ſcribimus, noſtra, nomine nõ expreſſo capere poſſent. Duorum igitur generum hominũ gratia hoc ſubimus, illorum ſcilicet qui in huius linguæ cognitionẽ venire cupiũt, & neſcio quorumdã plagoſorũ hominum qui cum infeliciſſime omnium iuuentutem ſibi commiſſam forment, & dediſcenda edoceãt, tamen inueniunt labra lactucas, dignoq; patella tegitur operculo. Satis enim eſt vt nulla vſquam virtute ſuffulti, ſciant egregie adulari & docere puerũ, aa, boy, coy, doy, ee, effe, & cætera huius modi vocũ monſtra, & rudẽ adhuc adq; quoduis ſequax ætatem perpetuo hunc odorem ſeruaturam, ita labefactantia, vt nullus vel rarus Gallus ſit quin ſeruet (pręcipue vbi a talibus contigit educari) aliquid peſtis ab illis nebulonibus illatæ. Qui ſunt in melioribus literis verſati malẽt quiduis aliud de ſe audire, quam a pueris hauſiſſe in Gallia prima literarum elementa, quod certe nullo alio fit vitio (gens enim eſt alioqui ingenio, vt ſi quæ alia præclariſſimo) quam ne vitioſę illius primæ formationis ſint affines. Hoc igitur faciam, vt, ſi paterfamilias nouerit id vitij in aliquo, deuitet tãquam ſyrteis. Monebo pręterea quoſdam ſe diuerſitate prolationis apud populum Philoxenũ, & nouitatis amantiſſimum cõmendantes, vt a ſua tam barbara conſuetudinẽ deflectãt. Quis enim audiat lubenter iafriil olphe felee luam luam marci ſerpũ &c. pro gabriel, alpha, filij, quãquam, marce, verbum. Sed iſti non committunt id ignorantia, vt alij, quin potius vt, quum parum alioqui ſit in illis quod admireris, Gallica ingenia nouitate alliciant. Vtriſq; quia vitio ſunt, affines hoc præſcriptum ſit.

Literæ, X X I I.

A a *a* a non aa. aperto ore, non diducto aut ad e, declinãte vt sæpe solent Scoti, Angli, Germani.

B b *b* be non boy. nec bey. nec ad p. declinat, vt Germanus quidam proferebat.

C c *c* Ce nõ coy. nec cey. mollius debet proferri, quasi particeps esset aspirationis, præcipue cũ e, & i. nõ quidẽ tam aspere, vt solẽt Florentini, nec tã dure vt Galli, Sed medio sono leni. vt in Cicero, quasi esset Chichero. In hoc differt a syllaba vbi est h, interposita, quod in hac est flatus, illic nullus.

D d *d* de non doy. nec dey. nec ad t debet accedere, vt nescio qui, cum quadam aspiratione teus, tomine. ne tã tenuiter rursus, vt δ Græcum.

E e *e* e non ee. &c. triplici potest efferri sono, vt in reddentes. prima enim syllaba diducto ore, altera paulo apertiore vltima medio quodam modo profertur.

F f *f* ef non effe. non tã stricto labio q̃ cum ph. vel φ profertur, sed cum quodam intercurrente labia flatu, vnde antiqui. f. pro. h. ponebant, quę erat medio inter ipsas sono, facile inde in alterum transibat.

G g *g* ge non goy. debet certe cum e & i, proferri, vt cum a, o, u. sed aliquanto lenius, vt differat a syllabis ie, ii. nec debet legi ia, ie, ij, io, iu. vt nobis efferebat nouus iapprìel aut iafrũl, sed communi more.

H h *h* ah non ache. nec ach. vt Itali.

I i *i* i non ij, coincidit quando est consonãs in syllaba, neq; diuisim legitur, vt iota græ. nisi poëtis idque raro.

K k *k* ca non caa, nec cat, vt Itali. debet scribi in Græcis tm̃.

L l *l* el nō elle, admota extrema lingua anteriori parti palati. latine est eodem sono perpetuo. Galli frequēter inter duas vocales proferūt ac si g præcederet, vt in faillir, faiglir, aliĵ volunt non propter vocales, sed propter reduplicationē, quā eadē vi in principio dictionis sæpe habēt Hisp. vt llamar, quasi glamar.

M m *m* em non emme.

N n *n* en non enne aut ane.

O o *o* o.

P p *p* pe non poy.

Q q *q* quu non cuu, semper cum v scribitur, cuius sonus intelligi debet lenius, nec u, separādū est vsq̄, vt solebat ille qui quamquam quasi q, esset muta, v, vero liquida proferebat.

R r *r* er non erre.

S ſ *ſ* es non esse. duriuscule & cum sibillo profertur, inter duas vocales sine sibillo, vt in causa.

T t *t* te non toy. stricta cum dentibus lingua. inter duas vocales sonat, vt ts. vel zz. Italorum, vt differant a sono s.

V u *u* v non vv. duplici sono effertur communiter vt in punctus, ante n, & m, sonat vt ȣ, Græcū alibi v gallicum. malim tamē more Italorū, Hisp. Germ. & doctiorum per ȣ proferre vbiq;. quū autē est cōsonās debet legi vt ϐ græ. nō medio sono, inter ph. & ϐ vt solent sæpe Germani. Sonus enim ille medius debe

Y y igrec,non gregoys nec phyo,vt Itali.

Z z esd,vel zed,non zedre vel ede.Itali proferūt duriuscu-le,vt si t,præcederet,sic,ts vel tz.duplicant autē sępe & sonum & literam, pro qua prolatione Hispani habent quoddam c,caudatum sic ç vt in cabeça.cabetsa caput.

& ꝯ et.

DIVISIO LITERARVM.

Vocales quinqꝫ sunt a,e,i,o,u,Sexta a Gręcis desūpta est y,vel u. υψιλόν vocant,i,tenue quod quidem sonet i,sed te-nui sono, & ita ad u declinante vt vix dignoscas. Conso-nantes 16.& aliquando 18.nam u & i,quāuis sint vocales tamen frequenter sunt consonantes vt in vita,iudex. Cō-sonantes sunt hę, b,c,d,f,g,K,l,m,n,p,q,r,s,t,x,z. h, non est litera, sed nota aspirationis facta ex duobus spiritibus præcorū simul iunctis, ⊢, ⊣,H.K,litera græca est forma & conciso nomine,nam cappa vocant, nos ca,x & z lite-ras a Græcis accepimus,habemusque duplices quibus ca rere poteramus,quum simplices satis essent. x, enim valet quantum cs.Hinc olim multi scribebant pacs,non pax. & z valet vt sd,vel duplex ss,Consonantes ipsę in mutas se-miuocales & liquidas diuiduntur.Mutæ 9. b,c,d,f,g,k,p, q,t,ita dictæ, quod parum soni dum efferuntur habent, & quasi mutæ sunt.Semiuocales sunt 7.f,l,m,n,r,s; x,ita di-ctæ quod dum incipit illorum vocabulum a vocalibus, & in eas desinit, videantur dimidiū sonum vocalium obtine re.Quod ita videas f.in vtraqꝫ classe collocatam,ne mire-ris,rationem postea auditurus. Liquidę l,r,m,n,quamuis l, r, proprie dictæ sunt ita, quod liquescant i, præcedente aliqua muta etiā si posita fuerit inter ipsam vocalem pro-xime sequentem non impediat quo minus illius vis in se-quentem syllabam transeat. vt in cygnus,magnus,cnicus glaber,tmolus,vbi tam facile liquescunt,quam si haberent

peculiarem ſyllabam aut vocalem. & faciunt vt pręceden s proxime ſyllaba breuis natura, in verſu, ſemper ad placitū ponatur longa vel breuis, id tamē dictum intelligas quod ad quantitatem ſolum non ad accentū. quāuis enim poſſis inverſu facere tenébrę ténebrę, non potes tamen proferrę niſi tenébrę. Sed melius eſt, quāuis illud ſit præter noſtrorum grammaticorū vſum, vt more Hebręorū literas ipſas ab inſtrumentis oris, quorum præcipue adiumento proferuntur denominemus, quā prolationis affinitatem videtur facile innuere Quintilianus, quū ait, mirari neminem debere, quare, a ſcamno fiat ſcabellum. Literæ igitur labiales ſunt quę potiſſimum labiorum officio proferuntur. Sunt autem b, f, m, p, v, pręcipue conſonū. Qui has viderit prolatione eaſdem eſſe, nō debebit mirari, ſi ex ſcamno fiat ſcabellum. m, enim & b. ſunt eiuſdem inſtrumenti, & moueo momentum & mobile, eſſe ab eadem origine, & ripa atque riuus, & amnis ab ambiēdo &c. & quare digāma F Aeolicum quod illis legebatur fere vt v, cōſonum noſtrum, nobis; in f, quū nullam prolationem viciniorem habuerimus, tranſijt. Etiamnum Germanis in ſua vulgari lingua per v ſcribitur vt in hac voce, vvrau, quod legūt inter v, & f, medio quodam ſono vfrau dominā intelligentes. Illud verum digammaAeolicū hodie reperitur apud Armenios. Habēt enim quoddam v, quod aliqui illorum dicunt fun, alij fiun alij iun, vt ſit plane medius ille ſonus interi, & u, quē nobis Quintilianus ab Aeolicis recitat. Sed de his ſatis. Dentium ſeu gingiuarum literę ſunt r, s, z. Hinc dicimus honor vel nos fuſij valeſij, pro furij valerij. & patriſſo pro patrizo. Dentium ſunt d, t, l, n, ob id caſantran pro caſſandran dicebant veteres, & Alexanter pro der. & Gręci poſt ν ſonāt τ, vt d Latinū. vt in andi ἀντὶ, nō anti. Palati aūt ſunt g, c, k, q. Scribimus hinc cotidie ſeu quotidie, conſequutio ſeu cōſecutio, quū vel cū, aduerbiū. catharina vel Katharina. a frā-

quare id fiat, ignoramus, quã quod male ipsũ proferimus. Hic antiqui ex hordeo fordeũ, ex fœdere hœdus dicebãt. Hispani hodie id suo vulgari idiomate seruãt ĩ fijo vel hiio vtrũq; enim pro filio dicũt, & hazer vel fazer, facere, & har mozo p formozo &c, quę ratione prolationis aspiratę, quã in alphabeto dedi, rationi consentaneam ostendũt. Vocales autem omnes tãquã ab vno instrumento flatus venientes mutantur passim inuicem, quatio concutio, rego corrigo, pello pulsus. penna bipennis, &c. infinita quæ si a nemine hactenus ita tractata sunt, diligentiam nostram tamen boni consulet lector, si quid inde fructus capiat, De accentibus quia solent frequentissime in his errare illi mei belli formatores, superaddam, quãtum cõpendii ratio patitur. Omnis Latinę linguę dictio monosyllaba aut polysyllaba est, polysyllabam voco, quæ duas aut tres, aut plures vna syllabas habet. Dictio monosyllaba desinens in aut per vocalem natura breuem, quãuis in positionem, acutum habet accentũ. Sed antequã vltra progrediar, videamus quid accentus & quot sint. Accentus est vocis eleuatio, vel deprehensio, vel vtrũq; . Eleuamus vocẽ in acuto, qui raro a latinis signatur a Gręcis ita ʹ. Deprimimus vocẽ in graui qui tamẽ nusquã signatur nec Gręcis nec Latinis, nisi loco acuti, sic ˋ Deprimimus & eleuamus in circunflexo qui ita notatur ˜ vel sic ^ ex vtroq;. Omnis igitur dictio monosyllaba, si desinat per vocalem breuem habet acutum vt ést, nóx. Si in longã aut per longam, est circunflexa, vt dôs rôs. Bissyllaba autem, si sint vtraque longa, vel vtraque breui, vel penultima breui, & vltima longa, habent acututum in penultima. si fuerint penultima longa, & vltima breui more Græcorũ circunflectunt penultimã. Exemplum omnium, primi, léges, vírtus, víres, secũdi, málus, bónus, próbus. tertii. dómos, mánu, quarti, fâta, Rhôma, Páulus. de Græcis dôma δῶμα. vbi notabis debere illam penultimã natura non positione lõgã esse. alioqui si positione sit lõga, penultima debet penacui; Trissillabis si sint tres breues accentus est in tertia a fine, nec potest supra collocari (nã acutus nusq̃ ponitur lõgius

quam in tertia a fine siue antepenultima, circũflexus nusquam vltra penultimam, grauis vbicũque non est accentus signatus intelligitur) vt léuior etiam si sit vltima longa & penultima breuis vt improbos. & si sit longa tertia a fine positione vel natura, vt Túllius, fóetidus. Si vero sit penultima longa positione, acuitur, vt latébræ, nam muta cum liquida quod ad accentum attinet, faciunt positionem. Si sit penultima longa, vltima breuis, penultima circunflectitur, dominôrum, suôrum. Quãuis dictiones latinæ sunt plures supra tres syllabas, quia accentus nusquam vltra tertiam a fine ascendit, omnium dicta est regula. Fallit autem, quoties iungitur vna dictionum encliticarum que, ne, ve, que scilicet reijciunt suum accentum in vltimam præcedentis dictionis, vbi cogitur suum adferre accentum dictio, vt hominésne? deúsne, homóque, vbi omnium accentus sunt in vltima, quum deberent habere, hómines in tertia a fine, déus & hómo in penultima. Sed de his satis, qui plura volet, Priscianum consulat. Satis erit admonuisse illorũ vitiorum vbi sæpius peccatur, vt hinc decerpant sibi remedia, qui sunt obnoxij. Quos autẽ grãmaticos potissimum deligas, non videtur parergon admonere, Non enim parum refert a quibus grammatices rudimenta haurias, Priscianus & Diomedes nobis pene temporum iniuria exoleuerãt, non sine graui linguæ Latinę dispẽdio, nisi horum temporũ beneficio illos deberemus. In illis decet prçceptorem exerceri diligentius, antequam quicquã aliorum & recentiorum methodo tradat discipulis, vt omnia illic tanquã ad regulam Lydiam examinent, quãuis nude satis, & vt primos homines licuit grammatica tradiderunt. Ex recentioribus Aldus Manutius & Perottus satis fœliciter rem tractasse mihi videntur. Sed ingenia illa tenuia censerem citius formãda quibusdam versibus, quos mandent memorie facilius, quam prosam ora-

doctior rem ipsam carmine tractet. Syntaxim præclarissime tradidit Thomas Linacer Anglus, Tres orationis partes inflexionem syntaxin & quantitatem sub compendio apud Melanctonē reperies. Erasmi syntaxis & Murmelij tabulæ de quantitate non vidētur mihi prætermittendæ. Compendium grammatices a Fabro Stapulensi Regijs liberis scriptum, seruiet quibus deest multorum legendorum facultas. Interim Alexandrum illum Theopagitem & eiusdem farinæ hominem Græcismum cum suis interpretibus deuita, illis enim barbariem debemus. Quin vellem duplicem mercedem postulari, dedocendi & docendi, quum ingenia imbuta illa barbarie se offerunt, vt negligētiores parentes sentirent aliquam partem damni, quod liberis suis obiecerūt. Habetis Candidi lectores meum de omnibus linguis iudicium & diligētiam, vbi si lapsus sum per imprudentiā, memineritis, Nil esse ab omni parte beatum.

GVILIEL. POST. CANDIDO Lectori S. P.

Non statueram apud me, Cādide lector, cū iam ad me calumniatorum multorū voces perferrentur, statim nostrum librum cui iuuenis titulū de Affinitate linguarum, & Hebraicæ excellentia feceram, in lucem emittere, quamuis in istius exordio id pollicitus fueram, nisi perlecto illo, mihi animum ad ædendum fecisset, mutandiq; consilij fuisset author, non vulgaris iudicij homo Franciscus Vatablus lector Regius, quo præceptore literarum Hebraicarū sum vsus, in quo admireris tam raram, tamq; exactam omnium disciplinarum atq; triū linguarum peritiam, vt merito addubites, quam puer primum didicerit, vsqueadeo illas habet in promptu vt illi innatæ videantur. Quamobrem illius tanti feci iudicium, vt credam facile suā sententiam me ab omnibus momorum calumnijs vindicaturam. Nō dis-

Vatablus Postelli hebraicis preceptor

ſimile viſum eſt Ioanni Salinæo primæ notæ & eruditionis theologo mihi amiciſſimo, & quē reuera merito Vatablus agnoſcat diſcipulū, vt pote qui nō tantū ſacrarum literarum abſtruſa ſcrutetur, ſed qui more præceptoris nullum diſciplinæ genus ſibi intactum velit aut relinquat. Quibus ſane authoribus nō verebor pueriles has noſtras nænias dare in publicum, & ſi non ignorem illos quadam propenſa beneuolentia in amiculi rebus forte cæcutire. Periti enim iudicis malim ſubire arbitrium, quam vel ab vniuerſa rei imperitorum turba famam aucupari. Minima hic de induſtria volui tradere, nec tam doctos cupio lectores, parua paruis parum eruditus ſcribo, & quia linguas & cætera quæ trado ab ipſo capite deduxi, volui etiā ne quid noſtri ignores conſilij, mutare ſequētis libri titulū, vocareq; De originibus, ſeu de affinitate linguarum, & Hebraicæ linguæ antiquitate. Vt enim multa mutaui in illo, volui etiam & titulum mutare. Cęterum iterū atq; iterū rogo te vt errata ęquo animo feras. ex quibus tamen volui paucula hæc typographorum incuria admiſſa tibi, ne quid te torqueant, aſcribere. Vale. Errata ita reſtituas. primus numerus paginā, alter verſum ſignificat, A.6.l.2. lege reuerende. B.7.25. illa. eadem verſ.36. amuſiſ. i. imperitis. C.2.13. ſubiungam tamen. & 22. ver. לנסיונא. C.3.10. בכנוחא ובזריקוחא. C.7.13. poſt duo, ת ש iūge pi, pi. D.2.13. & turbit. E.7.12. veni cum zeido. F.8.11. in א. differat. H.1.13. deſperationem. &. 3. verſu penult. inuitabantur.

Jo. Salina
vatabli diſci

Excudebat P. Vidouæus Vernolienſis, Typis ac characteribus ſuis Menſe Martio, Anno a partu Virgineo 1538. Ad calculū Romanū.